

70 let

LD BISTRA

Črna na Koroškem

70 LET
LD BISTRA
ČRNA NA KOROŠKEM

70 let LD BISTRA Črna na Koroškem

Založnik in izdajatelj: Lovska družina Bistra
Uredniški odbor: Janez Švab, Aleš Vrabič,
Branko Gorza, Franc Kos ml., Martin Kurnik
Avtorja fotografij: Janez Švab, Aleš Vrabič
Fotografija na naslovnici: Tomo Jeseničnik

Izreki o lovcih in lovu v ljudskih očeh so iz knjige
Naš lov avtorja Alojzija Voleta iz leta 1953.

Grafično oblikovanje in urejanje: Blaž Prapótnik
Jezikovni pregled: Urška Stani
Produkcija in izvedba: Epigraf
Naklada: 250 izvodov
Leto izdaje: 2020
Ni za prodajo.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

639.1(497.4Bistra)(091)(082)
908(497.4Bistra)(082)

LOVSKA družina Bistra Črna na Koroškem
[Sedemdeset let LD Bistra Črna na Koroškem]
70 let LD Bistra Črna na Koroškem / [uredniški Janez Švab ... et al.].
- Črna na Koroškem : Lovska družina Bistra, 2020

ISBN 978-961-07-0091-3
1. Švab, Janez
COBISS.SI-ID 26272515

Vsebina

UVOD	5
<i>Aleš Vrabič, starešina LD Bistra</i>	
Spoštovani	6
<i>Mag. Romana Lesjak, županja Občine Črna na Koroškem</i>	
70 let LD Bistra	7
<i>Janez Švab, predsednik Koroške lovske zveze</i>	
Predsednik Koroške lovske zveze ob 70-letnici LD Bistra	8
LOVSKA DRUŽINA BISTRA	9
Črna na Koroškem	9
SPLOŠNI OPIS BISTRE	11
Nekaj o imenu Bistra	12
Hidrografski značaj Bistre	12
Klima	12
Naravne danosti	13
S človekom pogojene danosti	13
Lov	13
Zgodovina lova	13
Turizem	15
Poljedelstvo	16
Nastanek kmetij	16
Prvi zapisi o kmetijah	16
Nadmorske višine kmetij – lega stanovanjske hiše	17
Delo v gozdu	17
Krajinske spremembe na področju Bistre	19
Razvoj gospodarjenja s prostorom	19
OPRAVLJANJE RAZLIČNIH FUNKCIJ	
V LD BISTRA SKOZI 70-LETNO ZGODOVINO	20
LOVSKA ODLIKOVANJA	21
LOV – TEMELJNA DEJAVNOST LOVSKE DRUŽINE	22
ČLANSTVO V 70-LETNI ZGODOVINI LD BISTRA	26
LETNI PLAN LD BISTRA ZA LETO 2020	30
<i>Janez Švab</i>	
MEDVED	32

Lovska koča LD Bistra

Dober lovec rahlo čuti.

UVOD

Pri lovu so se razvili vedenjski vzorci, krepila sta se medsebojno tovarištvo in pomoč, pri čemer je bila v ospredju skupna korist in šele nato želje posameznikov.

Po 2. svetovni vojni so v Sloveniji nastajala lovišča, ki so jih v upravljanje dobile lovske družine, ali tako imenovana lovišča s posebnim namenom. Sprva je bilo načrtovano, da bi se na področju Smrekovca, dela Raduhe in Bistre ustanovilo lovišče s posebnim namenom. Sčasoma se je to razmišljanje spremenilo in na tem področju je nastala Lovska družina Koprivna, Topla in Bistra. V letu 1949 se je bodisi zaradi velikosti lovišča bodisi vpliva lovcev razformirala in nastali sta dve lovski družini, Koprivna - Topla in Bistra. Lovska družina Bistra se je tako prvič kot samostojna v uradni register vpisala leta 1950.

Lovci so se takrat izobraževali na podlagi izkušenj starejših in redke literature. Ena od takšnih knjig je nekakšen priročnik za šolanje lovskih čuvajev, lovcev, ki je kasneje postala obvezna lite-

ratura za opravljanje lovskih izpitov, tj. NAŠ LOV, knjiga izpod peresa Mirka Šušteršiča iz leta 1934.

Zanimivo je, kaj govori o lovskem vedenju, manirah lovca in lovskih šegah. Pravi lovec mora:

- 1. da se lovsko viteško vede, vedno in povsod,**
- 2. da pozna lov in orožje, zadevajoče predpise, lovske običaje ter jih strogo izvaja in se jih drži,**
- 3. da je prijatelj prirode in lovi iz ljubezni do divjadi, ki mu je nad vse drugo.**

Vse to so imeli naši predhodniki v mislih pred 70 leti, ko so ustanavljali Lovsko družino Bistra.

Naša velika dolžnost je, da se vsaj vsakih deset let spomnimo teh dogodkov in jih primerno proslavimo.

Tudi tokrat smo se odločili, da bomo ob tem izdali zbornik, kot dopolnitev obeležitve in spoznanje, da se le pisana beseda ohrani v prvotni obliki.

Razvitje prapora

Spoštovani,

pred nami je zbornik, v katerem je predstavljen majhen košček bogate zgodovine Lovske družine Bistra. Za njen uradni začetek se šteje leto 1950, ko je bila vpisana v register društev. Od takrat do danes se je v lovstvu marsikaj spremenilo in na spremembe se je prilagajala tudi naša družina. Danes lahko rečemo, da je LD Bistra društvo, ki več kot uspešno izvaja koncesijsko pogodbo, ki jo ima sklenjeno z Republiko Slovenijo. Pogodba je bila leta 2009 sklenjena z veljavnostjo 20 let, tako da poteče leta 2029. S podelitvijo koncesij lovskim družinam je država nanje prenesla odgovornost za nastale škode po (lovni) divjadi in s tem povračilo odškodnin lastnikom zemljišč. Od leta 2011, odkar sem predsednik društva, lahko rečem, da smo kljub velikemu številu odškodninskih zahtevkov ter visokim odškodninam uspeli z lastniki doseči dogovor o poplačilu oz. sanaciji škode v takšni obliki, ki je bila sprejemljiva za obe strani. Posledica tega je, po mojem mnenju, zgledno sodelovanje z vsemi uporabniki prostora in verjamem, da bo tako tudi v prihodnje. Vsekakor si v prihodnje želimo večjo besedo pri načrtovanju upravljanja z divjadjo, kar je sedaj skoraj v celoti na strani države.

LD Bistra je članica Lovske zveze Slovenije, članica Koroške lovske zveze in soustanoviteljica lovskogojitvenega bazena Črna na Koroškem, v

katerem sta sosednji lovski družini, LD Koprivna - Topla in LD Pogorevc. Te tri družine so ustanovile tudi Društvo za ohranjanje lovske kulture, v okviru katerega se vsako leto v Črni na Koroškem organizira lovski tabor za učence črnjanske osnovne šole, ki poteka na naši lovski koči na Ježevem. Avgusta tekmuje v kuhanju lovskega golaža, v cerkvi sv. Ožbolta se odvija Hubertusova maša, organizirali pa bomo tudi državno prvenstvo v oponašanju jelenjega roka.

Lovska družina Bistra je aktivna na področju društvenega udejstvovanja, izvajanja lova in lovske kulture, za kar gre zasluga vsem članom, ki s svojim prostovoljnimi delom prispevajo ogromen košček v mozaik, ki ga že sedemdeset let sestavljamo posamezniki s podobno miselnostjo. Združuje nas želja po tovarištvu, sobivanju z naravo, veselju do lova, mogoče samo želja po kratkotrajnem oddihu na lovski preži, kjer pademo v drugo dimenzijo, stran od vsakdanjih skrbi.

Za konec bi rad Lovski družini Bistra zaželel uspešno delovanje v prihodnje, za kar se bom po svojih najboljših močeh trudil tudi sam.

Aleš Vrabič,
starešina LD Bistra

Ne boš vedno ujel, kar loviš.

70 let LD BISTRA

Lov je dejavnost, ki ljudi spremlja že vso njihovo zgodovino, njegova vloga pa se je skozi različna obdobja spreminjala in prilagajala življenjskim potrebam.

Sprva pomembna dejavnost za preživetje v pradavnini je danes usmerjena v ohranjanje narave in divjadi, varovanje okolja in upravljanje z lovskimi vrstami.

Lovci danes opravljate pomembno vlogo pri osveščanju prebivalcev o pomenu ohranjanja naravnega okolja, pravilnem odnosu do narave, trajnostnem razvoju in ohranjanju populacije divjadi. Vaša vloga je drugačna, a morda še bolj pomembna, saj se je človek v preteklih desetletjih oddaljil od narave in s svojimi nepremišljenimi posegi pogosto povzročil veliko škode za naravno okolje in v njem živeče divje živali.

Lovci ste posebni ljudje, zavezani visokim strokovnim in etičnim načelom, po katerih se ravate pri izvajanju svojega hobija, ki je pri marsikaterem od vas postal tudi način življenja. Vaša so zgodnja jutra, ko v tišini nastajajočega se dne opazujete prebujanje narave in prve sramežljive korake plahih divjih bitij. Vaši so tudi večeri,

ko utrujeni po celodnevni aktivnosti v večernem mraku iščete mir in spokoj, ki ga tihi prebivalci naših gozdov prenašajo na svet okrog sebe. Kakšne lepote, radosti in čudesa narave spoznate v dolgih urah, ki jih preživite v objemu gozdov, na jasad in pašnikih ob opazovanju divjadi in skrbi zanjo ...

Hvaležni smo vam, da ohranjate to neprecenljivo dediščino, ki jo moramo danes bolj kot kadarkoli skrbno čuvati in ohranjati, saj so brez zdrave narave tudi človeku škodljivi dnevi.

V Črni na Koroškem smo ponosni in veseli, da imamo tako dolgo tradicijo lovske dejavnosti, da se je vaša LD Bistra ohranila skozi vsa pretekla desetletja – kar 70 let – in skupaj z ostalimi lovskimi družinami pomembno bogati naše družbeno življenje, predvsem pa s svojimi prizadevnimi in aktivnimi člani predano izpolnjuje svoje lovsko poslanstvo.

mag. Romana Lesjak,
županja Občine Črna na Koroškem

Lov je moški ples, ples pa ženski lov.

Predsednik Koroške lovske zveze ob 70-letnici LD Bistra

Zelo mi je všeč zapis Janka Perata v knjigi Divjad. Tako piše:

»Lov je svet zase: je drama, religija, mit; je svet, v katerem lovec preizkuša svoje sposobnosti, razume in reflekse. Lov je spomin na preteklost, čar sedanjosti in pričakovanje prihodnosti. Lov je odgovornost do narave kot celote, odgovornost za ohranitev divjadi in naposled odgovornost do družbe.«

Navsezadnje s spominom na preteklost počastimo naše jubileje, se poslovimo od lovskega tovariša, ob pogledu na trofeje na lovskih stenah podoživljamo lepe in tudi grenke trenutke. Vsak lovec ve za vse postopke pri uplenitvi divjadi, na slovesu od lovskega tovariša, ob lovskem krstu ali lovskem ropotu ...

Kaj pa je drugega kot zavezanost tradiciji odpor proti novodobnim tehničnim pripomočkom pri lovu (nočni daljnogledi, dušilci zvoka na puškah, razne kamere za pomoč pri lovu) ali lovu z avtomobilom.

Pravi lovec ve, da je pravo doživetje čakati po večurni hoji gamsa nad skalnim previsom, s piskom privabiti radovednega in v zanosu ljubezni neprevidnega srnjaka ali rukajočega jelena. Le včasih z mislijo na strel.

Tudi nelovne vrste privlačijo pravega lovca. To ve vsak, ki ga je zamikalo skrivnostno petje velikega petelina, objestno poskakovanje, svatovski

ples in boj s tekmeccem ruševca, nežen glas sicer zvestega jereba, ki ti prileti po tihem pisku piščali, in marsikomu se dvigne utrip srca, ko se sreča z belim planinskim zajcem.

Z novo lovsko zakonodajo, ki so jo spisali ljudje, ki pravega lova ne razumejo, se je marsikaj obrnilo za pravega lovca, na slabše.

Še kako prav se mi zdi, da je pri lovskem izobraževanju še vedno predmet lovska etika in lovski običaji, kajti le s tem in dobrim delom lovskih mentorjev bomo poskrbeli za lov, ki bo lovsko pravičen do divjadi, narave v celoti, do solovcev in do ostalih deležnikov v prostoru.

Lovska družina Bistra je lahko v tem kar vzor marsikateri organizaciji. Dokaj dobro ima zastopane vse vrste lovne in nelovne divjadi, ima urejene medsebojne odnose, lepo lovsko kočjo na Ježevem in je brez konfliktov z ostalimi porabniki v lovišču.

Za zaključek naj v imenu vseh, več kot tisoč koroških lovcev zaželim Lovski družini Bistra ob sedemdesetletnici veliko uspeha pri upravljanju z divjadjo in prostorom ter še vnaprej veliko dobre komunikacije z ostalimi porabniki v prostoru.

Janez Švab,
predsednik Koroške lovske zveze

Ni še lovec, ki trobi na rog.

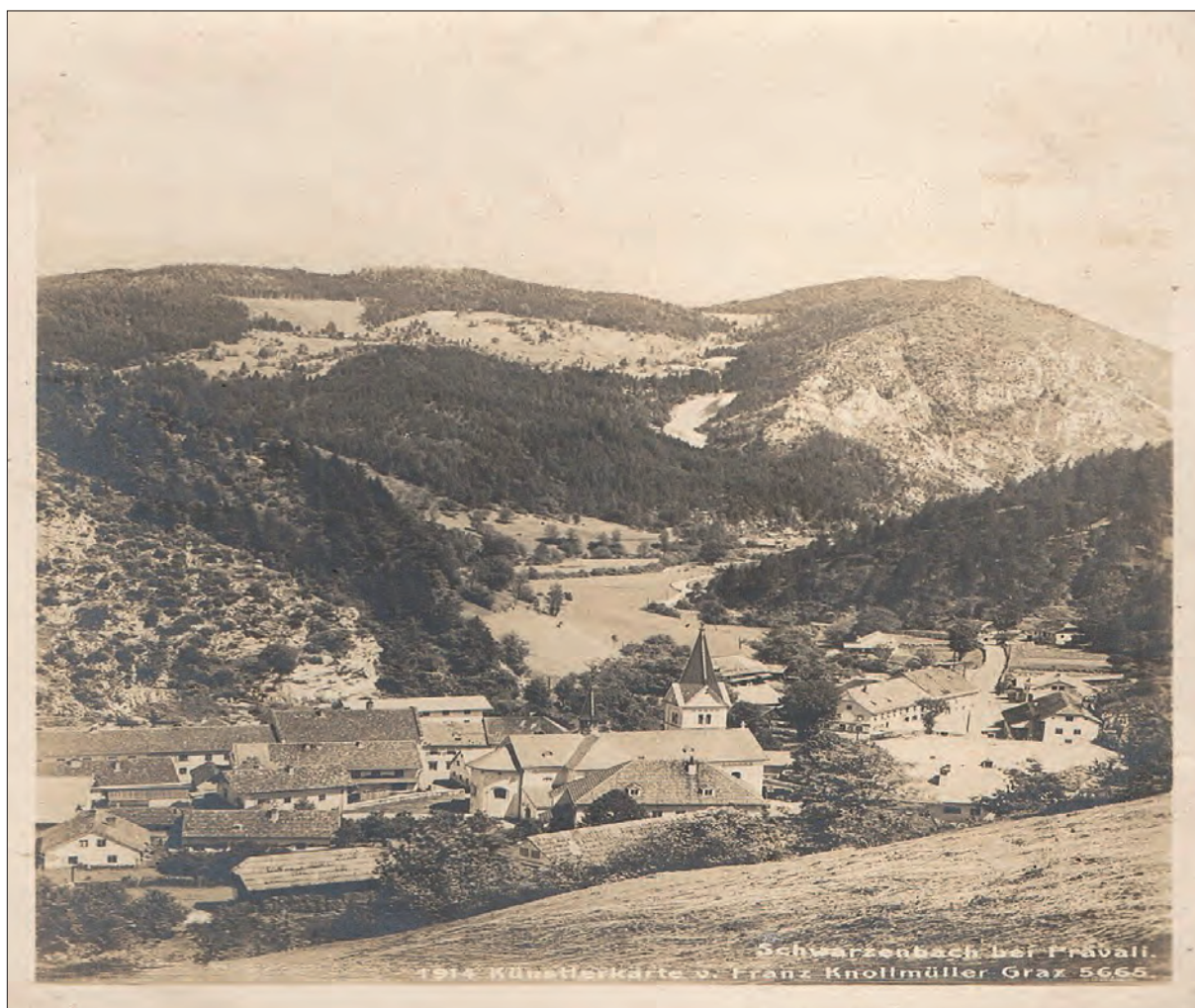

LOVSKA DRUŽINA BISTRA

Lovska družina Bistra je dobila svoje ime po zaselku Bistra in zato je prav, da zaselek podrobneje predstavimo. Poleg Bistre obsega Lovska družina Bistra še zaselek Ludranski vrh in manjši del katastrskih občin Črna in Javorje.

Črna na Koroškem

Za nastanek Črne lahko smatramo prvo omenbo v pisanih virih, in to je bilo leta 1137, ko je bila Črna v lasti Kondrada Auffensteinskega, ki je bil lastnik tega področja do leta 1139. Za razvoj kmečke posesti je pomembno leto 1601, ko je deželni knez iz rodbine Spanheim (Habsburžan) prodal graščino Pliberk in pripadajoče dele profi-

Črna na Koroškem leta 1914

Kakor lovec tak lov; kakor gospodinja tak domač krov.

Črna na Koroškem

ji Valsassina-Thurn, ki so bili absolutni lastniki vsega zemljišča do izdaje zakona iz leta 1782, ko je bilo odpravljeno kmečko podložništvo.

Obstaja več razlag za izvor imena Črna, in sicer ena od možnosti je skala sredi Črne (ime Černa), druga temen iglast gozd ...

»Čim urnejše ti je oko, tem več lepote moraš dojeti, vzlic temu se te loteva otožen občutek, da ti pretežni njen del uhaja.«

(vir: Bruno Liljefors, 1935, *Ute i markerna*, v prispevku Veliki petelin)

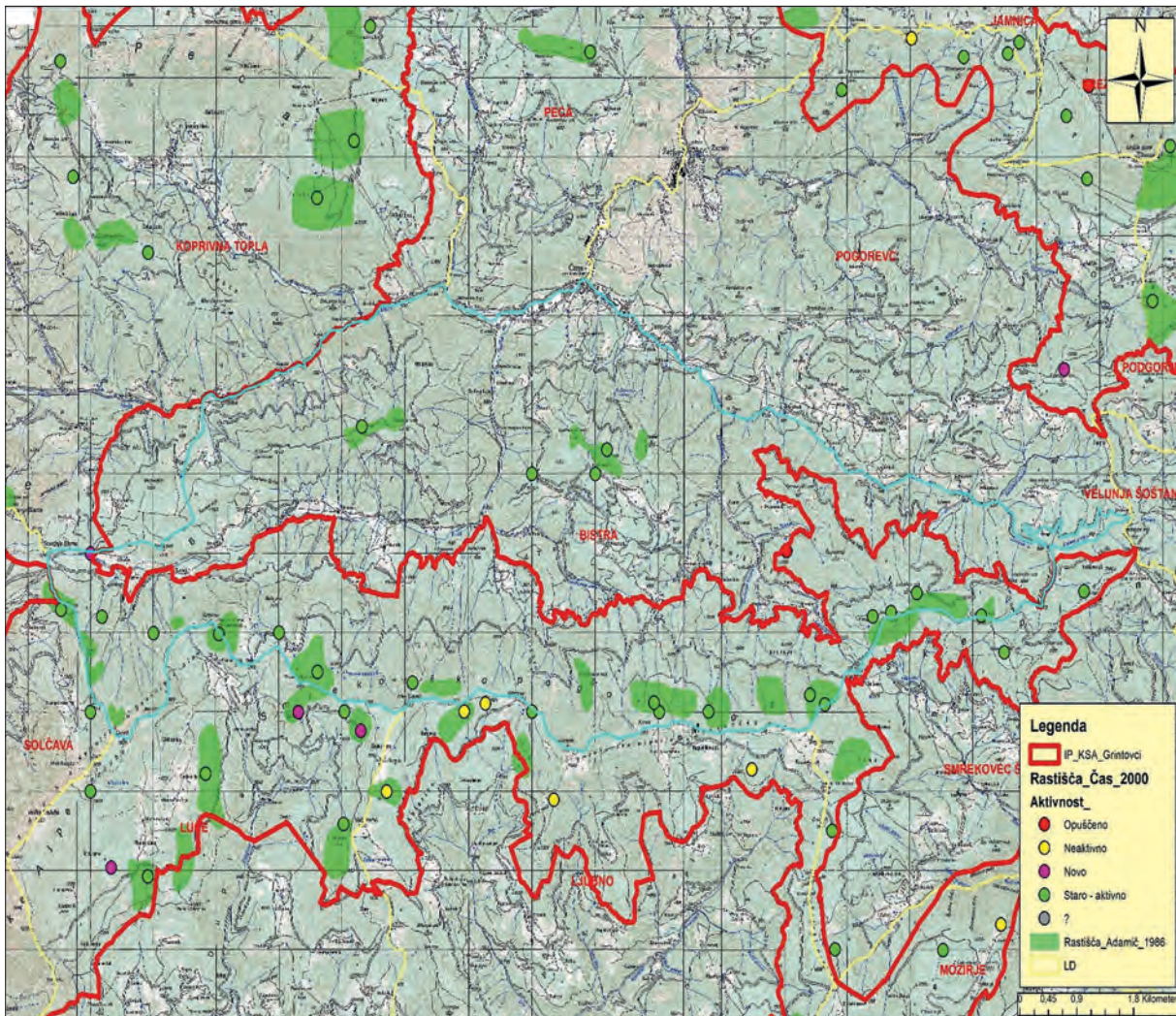

Tudi volka lahko srečamo v lovišču LD Bistra.

Kdor hoče loviti, se ne sme grmovja plašiti.

SPLOŠNI OPIS BISTRE

- Pogled z Raduhe in Smrekovca pokaže močno poseljenost, pogled z Orožije pa same gozdove.
- Kmetije so v obliki celka in segajo od dna doline do vrha, gospodarska poslopja so v zgornji tretjini celka zaradi lažjega odvoza gnoja na njive (prednost tehničnega pred naravnimi dejavniki).
- Travniki, njive in pašniki se med seboj mešajo zaradi kakovosti zemljišča, zaradi tega so bili pri Osojniku in Ratihu zgrajeni pomožni hlevi na oddaljenih travnikih.
- Skupna velikost gozdov Bistre znaša 2032,66 hektara, od tega je 1141,61 hektara državnih gozdov in 891,05 hektara zasebnih gozdov. Z zasebnimi gozdovi gospodarji deset lastnikov, z državnimi pa družba Slovenski gozdovi. Za Bisto je značilno, da v njej vladajo ostre klimatske razmere, da leži na nadmorski višini nad 700 metrov, na severnih legah in da prevladujejo kisl rjava tla. Kmetije tu segajo najvišje v Sloveniji, ob meji Bistre je Bukovnik (1327 m), nedaleč stran pa je druga najvišja slovenska kmetija Jekl (1324 m).

Revir Lovske družine Bistra z vrisanimi rastišči velikega petelina

Le drzen lovec išče orlovih gnezd.

Bistra, fotografirana z lovske kočice LD Bistra

Kozja peč

Nekaj o imenu Bistra

Prve zaznambe o kmetijah so v cerkvenem arhivu Črne in so iz leta 1524. Za nastanek kmetij so bile izbrane redke južne lege na zemljiščih z manjšim nagibom.

Krajevno ime Bistra je nastalo po konverziji iz ženske oblike imena bister (čist, deroč, hiter, jasen, svetel).

V urbarju iz leta 1524 so vse današnje kmetije skupaj z Ludranskim vrhom bile pod krajevno oznako Am Ruedlems Egkh (čisti kot), leta 1762 pa se pojavijo pod imenom Wistra in kasneje pod imenom Bistra.

Potok Bistra

Hidrografski značaj Bistre

Z vodo verjetno najbogatejši del v Mežiški dolini. Vzroki temu so geološka podlaga, količina padavin, ekspozicija in zarast z gozdom. Zaradi obilice padavin in redke poseljenosti se kažejo možnosti za vključitev tega predela kot področja za pridobivanje pitne vode.

Klima

Tu vlada subalpsko podnebje z obilnimi padavinami in zadostno zračno vlago. Vegetacijska doba traja 4–6 mesecev, različno od nadmorske višine in ekspozicije. Po podatkih za meteorološko postajo Koprivna, ki je v neposredni soseščini Bistre, je v obdobju 1925–1940 bilo povprečno po 1467 mm padavin, v obdobju 1948–1957 pa 1390 mm padavin; porazdelitev padavin preko leta je zelo ugodna, kajti večina padavin pade v toplejši polovici leta, v povprečju pa je najbolj suh januar.

Povprečna letna temperatura znaša okrog 7 °C in to področje spada med najhladnejša v Sloveniji, npr. žito dozori približno 40 dni kasneje kot v Mežici.

Lov napravi trudne noge in prazne mošnje.

Naravne danosti

Tla

• rendzine	249,46 ha	28 %
• rankerji	25,86 ha	3 %
• pokarbonatna rjava tla	151,58 ha	17 %
• kislja rjava tla	318,47 ha	36 %
• psevdoglej	145,68 ha	16 %

Relief

Prevladuje valovito in z jarki preprejeno področje.

Nagib

• do 20 %	215,33 ha	24 %
• 20-30 %	211,52 ha	24 %
• 30-40 %	436,95 ha	49 %
• nad 40 %	27,25 ha	3 %

Kamnitost

Kar 68 % gozdov (nad 10 % skalovitost) je s površinsko skalovitostjo.

Razporeditev gozdov po nadmorski višini

• do 700 m	78,67 ha	9 %
• 700-900 m	290,51 ha	33 %
• 900-1100 m	59,86 ha	40 %
• 1100-1300 m	97,53 ha	11 %
• nad 1300 m	64,48 ha	7 %

S človekom pogojene danosti

Lov

Na območju gospodari z divjadjo LD Bistra. Lovna divjad, živeča na tem področju: jelenjad, srnjad, gams, divji prašič, občasno muflon, kune in lisice. Posebnih poškodb zaradi divjadi ni, razen v spomladanskih mesecih občasno divji prašiči poškodujejo pašnik Bela peč. Do sedaj je bilo vzorno sodelovanje med kmeti, gozdarji in lovci. Če bo kdajkoli sprejet takšen lovski zakon, ki bo bistveno poudarjal lastnino (npr. 115 ha), bo kar nekaj kmetij imelo svoj lov.

Zgodovina lova

Znani ameriški antropolog Sherwood L. Washburn, sicer deklarirani nasprotnik lova, je moral priznati, da človeštvo dolguje svojo biološko in psihološko znanje, svoje običaje in navade prav svojemu predniku - lovcu.

Seveda, najprej je narava namenila človeku usodo nabiralca, pa vendar si je pomagal pri iskanju hrane s priložnostnim lovom, si s tem pridobil določene izkušnje in vedno bolj postajal lovec.

Ako se kmet po lovu klati, čez kratko drugim mlati.

Kateri ribarijo in love, večkrat pri prazni mizi sede.

Izpust damjakov iz obore LD Bistra okrog leta 1970

Znamenita Najevska lipa na Ludranskem vrhu

Slabše fizične sposobnosti v primerjavi z ostalimi plenilci je nadomestil z bolj razvitim razumom, ki ga je pri lovu le še razvijal in krepil.

Pri lovu so se razvili določeni vedenjski vzorci. Tu sta se razvila medsebojno tovarištvo in pomoč, pri čemer je bila v ospredju skupna korist in šele nato želje posameznikov.

Že od takrat velja, da lov vodi lovec, ki najbolje pozna lovišče in divjad, ne pa lovec, ki stoji višje na družbeni statusni lestvici.

Za predel Črne je bil lov že od nekdaj nekaj posebnega. Prav zaradi te posebnosti pri izvajanju lova je praktično, da zgodovino lova na področju današnje Lovske družine Bistra prikažem že kar v 16. stoletju.

Dotlej je bil lov za zemljiško gospodo zunanji znak veljave, statusni simbol. To je bil vladarjev

regal, in bog obvaruj tlačana, da bi se spozabil, pa tudi fevdalec si je moral lov plačati s pristojbino. Pa vendar povsod ni bilo tako. Urbar gospodstva Pliberk iz leta 1570, ki ga je sestavil baron iz Ženeka David Ungnand kot zastavni gospod gospodstva Pliberk, je imel v svoji sestavi tudi določbe glede velikega lova.

Za Črno pravi, da sta tu dva velika gozda, Lipovec (verjetno današnji Smrekovec) in Peca, v obeh je veliko divjadi (jelenov, srn, medvedov, divjih prašičev, na Peci tudi gamsov). Za razliko od ostalih dežel je na tem področju smelo (oz. moralo) izvajati lov dvanajst kmetov, ki so uplenjeno divjačino oddajali v pliberško graščino za določeno plačilo, bodisi v mesu bodisi v denarju. Na takšen način je zemljiški gospod prišel do plena iz oddaljenih lovišč, kmet pa do plačila.

Lovec mora imeti tri hiše: prvo za strelivo, drugo za vino, tretjo za stan.

Star lovec rad govori o lovu.

Lovski gost po uplenitvi gamsa na Kozji peči

V ostalih zgodovinskih obdobjih ni prihajalo več do takšnih razlik po avstrijskih deželah.

Na področju Koprivne in Bistre je v času 1946–1949 delovala in z loviščem upravljala Lovska družina Koprivna - Bistra. Z reorganizacijo lovstva v Sloveniji sta nastali dve lovski družini, in sicer Koprivna - Topla in Bistra.

Družino Bistra je po zakonu o redukciji državnih lovišč ustanovilo 8 lovcev.

Prvi starešina Lovske družine Bistra je postal znani gozdar, lovec in pisec strokovnih člankov Anton Černač. Z manjšimi korekturami pri mejah med lovskimi družinami je površina lovišča ostala vsa leta približno enaka, večalo pa se je število članstva, tako da se je število ustavilo nekje pri 60. Odnosi z ostalimi porabniki v prostoru so bili vsa leta vzorni.

Turizem

Turizem tu še ni razvit, kažejo pa se možnosti zaradi neokrnjene narave. Največje možnosti za razvoj turizma imajo kmetije, ležeče ob cestah, ki pod Raduho vodijo v Savinjsko dolino (Plaznik, Knez, Cvelber, Ratih). Na kmetijah bi lahko z malo več aktivnosti marsikaj ponudili (čudovito krajino, hrano).

Pri lovu in ljubovanju se ve, kje se začne, ne pa, kje se konča.

Kmet na strelu, polje v plevelu.

Lesne zaloge v gozdovih

Poljedelstvo

Pri kmetijah v celkih se travniki, pašniki in njive mešajo med seboj glede na kakovost zemljišča. Njive so najrazličnejših oblik, kakor pač dovoljujejo mikroreliefni pogoji. Zaradi močno razgibanega reliefa in precejšnjih strmin je bilo njiv malo. V proizvodnjo poljščin so bili za kratek čas vključeni tudi pašniki in gozdovi; gozd so izkoriščali v obliki novin, pašnik pa tako, da so blizu stanov ogradili njivo, kajti v bližini je bil na voljo gnoj. Najpogosteje so sejali oz. sadili ozimno in jaro rž, oves, ječmen in krompir, oljno repico, lan, ki so ga kasneje obdelali doma (ostanki »fernjač«).

Z uvajanjem mehanizacije v kmetijsko proizvodnjo je tukajšnje poljedelstvo postalo nerentabilno (v šestdesetih letih) in sejejo le še za lastno rabo.

Nastanek kmetij

Nastanek kmetij v Bistri si lahko razlagamo z nastankom celkov. Celke smatramo kot naselitvene plombe, s katerimi si je zemljiški gospod koloniziral neposeljene, gorate dele svoje posesti, da bi si povečal dohodek. Nastajali so v času, ko je zaradi agrarne prenaseljenosti za kmetovanje že

zmanjkovalo primerne zemlje, to je v času od 13. do 15. stoletja. Velikost posestva (hube) je določalo le kmetijsko zemljišče, pašniki in gozdovi so bili dodeljeni kmetom kasneje (18. in 19. stoletje).

Če zemljišče ni bilo pravilno izbrano, je celek propadel. O nastanku naših celkov je težko dobiti podatke, kajti Franciscejski kataster se nahaja v tujini, po zemljiški odvezi 1848 so bile kmetije že izbrane in nekaj že prodanih rodbini Thurn.

Prvi zapisi o kmetijah

Ime kmetije	Leto omembe
Zwelber (Cvelber)	1524
Ficco (Fek)	1524
Prosenz (Prosenec)	1524
Knees (Knez)	1633
Ratich (Ratih)	1524
Plasnigg (Plaznik)	1633
Osoinig (Osojnik)	1524
Prevershen (Prevržen)	1524
Hudei (Hudej)	1633
Shepul (Šepul)	1633
Müllner (Mlinar)	1633
Oros (Orož)	1633
Kosiak (Kozjak)	1524
Jesh (Jež)	1524

Prav je loviti, če se nima kmet pritožiti.

Lovec mastan – dom razdejan.

Kmetija

V začetku nastajanja kmetij srečamo pojav, da je domače ime pomembnejše od priimka gospodarja. To je videti po tem, da so priženjeni gospodarji običajno prevzeli hišni priimek (npr. Gasparus Jesh natus (rojen) Hudei ali pa redkeje Joanes Mlinar modo (po domače) Shepull).

Nadmorske višine kmetij – lega stanovanjske hiše

Sedanje kmetije

Osojnik	877 m
Prevržen	880 m
Plaznik	847 m
Knez	1010 m
Ratih	1050 m
Fek	900 m
Prosenc	1200 m

Bivše kmetije

Orož	1200 m
Hudej	1090 m
Šepul	1000 m
Kozjak	1110 m
Jež	1150 m
Mlinar	800 m

Transport lesa nekoč

Skupne značilnosti:

- Visoke nadmorske višine, severne lege in ozke doline Bistre in Meže niso nudile dosti možnosti za poljedelstvo.
- Preskrba z vodo ni bila odločilnega pomena.

Gospodarska poslopja so zgradili na prisojnih pobočjih, v okolici doma so bili tudi travniki in njive, na osojnih pobočjih pa gozdovi in pašniki.

Delo v gozdu

STELJERAJA

Izvajali so jo navadno v drugi polovici oktobra, ko so bila druga dela v glavnem že končana. Steljeraje se je udeležilo tudi do 100 ljudi, ki so jih razdelili v več skupin:

- kleščarji z nalogo, da so klestili smreke in jelke na drevesa so prišli s pomočjo posebnih derez (krampižlerjev) ali z lestvijo,
- vlačilci vlak so vlačili steljo na kupe,
- kupčarji so zlagali steljo v kupe.

Seveda bi bilo mnogo varneje posekati drevesa in jih na tleh oklestiti, vendar bi pri tem nasta-

Kmet ne bo na polju plevela ustrelil.

Riža skozi Kozjo peč okrog leta 1920

la izguba, ker so steljo pridobivali v jeseni in bi odpadel zaslužek od prodaje smrekovega lubja, ki ga je odkupovala prevaljska tovarna za predelavo smrekove skorje. Zaradi tega so okleščena drevesa posekali v naslednjem letu, ko so jih lahko olupili. Vse to delo je bilo končano s kmečko veselico.

SPRAVILO LESA

Za Bisto je značilna skupna izdelava lesnih riž. Zadnja takšna riža je bila izdelana med letoma 1918 in 1920, potekala je od Ježevega do Knežega mlina v dolžini 2800 metrov in vanjo je bilo vgrajenih približno 800 m³ lesa. Po pogodbi med drvarji (mojster riže Krumpačnik) in lastniki goz-

dov (Ratih, Knez in Prosenc) je morala obstajati vsaj osem let. Imenovano rižo je leta 1926 odnesla zelo narasla reka Bistra, zato so jo morali temeljito popraviti.

Spravilo lesa se je vršilo večinoma pozimi, ko je bila voda v riži zamrznjena (»sigont«), in predvsem ponoči, ko ni bilo furmanov za odvoz in bilo je boljše zamrzovanje vode. Pri spravilu lesa je sodelovalo okrog 25 drvarjev, ki so čez leto sekali, stanovali pa v drvarskih kočah. Na koncu riže so bile posebne rampe in tam so les naložili na sani in ga s konji odpeljali do odjemalcev (največkrat do železniške postaje Prevalje).

V tem času so na teh treh kmetijah posekali okrog 5000 m³ lesa (vir: Franc Adamič). Podobno je spravilo lesa potekalo tudi v Koprivni.

Najboljši lovec pride včasih prazen domov.

Slab lovec, ki ne najde izgovora.

KRAJINSKE SPREMEMBE NA PODROČJU BISTRE

Današnja Bistra lahko služi kot prostorski okvir in funkcionalni sklop ekosistemov. Po delitvi prostora glede na naravnost in poudarjenost posameznih elementov ekološkega, družbenega in ekonomskega kompleksa spada področje Bistre v tipično gozdno krajino. Tu veljajo vse značilnosti za ta krajinski tip:

- prevladujoč element je gozd,
- redka in šibka človekova prisotnost,
- določene ločnice od prakrajine (ostanki oglarjenja, novinarjenja, sprememb v sestavi drevesnih vrst, iztrebljanje in vnašanje divjadi).

Kljub redki in šibki človekovi prisotnosti se je tudi krajina na področju današnjega revirja v času spreminjala, največkrat zaradi spremenjene rabe tal. Na slednje so v različnih obdobjih vplivali naslednji dejavniki:

NARAVNE DANOSTI

Naravne danosti so vplivale na obliko in čas nastanka kmetij, gospodarsko uspešnost, velikost kmetij, način rabe in obdelovanja zemljišč.

SPREMINJANJE

DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV

Družbenoekonomski odnosi so vplivali s cenovnimi razmerji v določenem obdobju, možnostjo prodaje kmetijskih pridelkov in lesa, številom in starostno strukturo prebivalcev na kmetijah, človeškim faktorjem, splošnimi lokalnimi navadami in tradicijo, dedovanjem, odkupi in prodajami, agrarnimi reformami.

VPLIV BLIŽNJE INDUSTRIJE IN RUDARSTVA

Železarska, rudarska in lesna dejavnost so vplivale na krajino s povpraševanjem po določenih sortimentih iz gozda (les za drva, oglje, tesan les, rezan les, okrogli les) in z možnostjo zaposlitve delovne sile s kmetij v teh dejavnostih.

VELIKOST KMETIJ

Velikost kmetij je vplivala na krajino s praviloma večjo sposobnostjo samoohranitve (večja kmetija – večja ekonomska moč – manjša preobrazba krajine). Prav za področje današnje Bistre je značilna tradicionalna težnja velikih kmetij po samooskrbi. V sedemdesetih letih, ko so že vse majhne in srednje kmetije v Zgornji Mežiški dolini prenehale s setvijo žitaric, so nekatere visokoležeče kmetije v Bistri še sejale rž za domačo rabo (Knez, Ratih, Osojnik). Z velikostjo kmetij narašča tudi odvisnost od gozda in s tem skrb za trajne koristi od njega.

RAZVOJ GOSPODARJENJA S PROSTOROM

Razvoj gozdarske stroke in gospodarjenja s prostorom se kaže predvsem:

- s prepovedjo drobljenja posesti – večja gozdnatost in
- z načinom gospodarjenja z gozdom – sonaravni gozd.

Dejavniki, ki so vplivali na spremenjeno rabo tal, so izluščeni z analizo splošnega opisa revirja, gozdarske in zemljiške zakonodaje, posestnih razmer, razmer v gozdarstvu in iz razvoja posameznih kmetij.

Velika zemljiška posest in določene naravne danosti ob določenih družbenoekonomskih odnosih so vzrok, da so se prebivalci področja današnjega revirja družine Bistra v preteklosti pri zadovoljitvi svojih potreb naslonili na gozd. Ta naravnost je osnovni vzrok za svojevrstno obliko poseljenosti, za katero so značilne velike gorske kmetije in prava naselja gozdnih delavcev (Mlinarsko v Bistri, Stavba v Koprivni in Hlipovec na Ludranskem vrhu).

Če primerjamo obliko poseljenosti s Strojno ali Jamnico, vidimo, da so tam manjše kmetije, ki so lahko same sekale les v svojih gozdovih, in zaradi tega ni naselij gozdnih delavcev.

Lovcu in snubaču ni nobena pot predolga.

OPRAVLJANJE RAZLIČNIH FUNKCIJ V LD BISTRA SKOZI 70-LETNO ZGODOVINO

Prav je, da se z nekaj vrsticami spomnimo članov LD Bistra, ki so skozi vsa leta delovanja oz. obstoja družine zaznamovali vodenje le-te kot starešine, gospodarji, tajniki, blagajniki.

Kot je bilo razbrati iz zapiskov in ustnih pričevanj, je bil prvi starešina LD Bistra Anton ČERNAČ, ki je lovsko družino vodil celo desetletje (1950–1960). Lahko rečemo, da je postavil temelje, na katerih se je gradila do sedaj 70-letna zgodovina Lovski družine Bistra. Sledili so mu drugi, ki so stopali po njegovih stopinjah.

STAREŠINA

Anton ČERNAČ (1950–1960)
Milan ČURIN (1961–1968)
Karl DRETNIK (1969–1972)
Emil GERMADNIK (1973–1976)
Alojz KREMSER (1977–1980)
Vinko URANC (1981–1984)
Karl MARKOVIČ (1985–1986)
Alojz KREMSER (1987–1988)
Janez ŠVAB (1989–1994)
Leopold MORI (1995–2000)
Karl MARKOVIČ (2001–2006)
Franc KOS ml. (2007–2010)
Aleš VRABIČ (2011–)

Ker vsaka lovska družina potrebuje še ostale pomembne funkcije, bi ob tem omenil še lovce, ki so v LD Bistra opravljali sledeče naloge:

GOSPODAR

Jože STOPAR (1950–1960)
Adi SADOVNIK (1961–1968)
Boris ŽLEBNIK (1969–1972)
Slavko PLESEC (1973–1976)
Silvester KOS (1977–1980)
Anton OSOJNIK (1981–1984)
Branko GORZA (1985–1986)
Ludvik GERMADNIK (1987)
Anton KOS (1988)
Anton OSOJNIK (1989–1992)
Ludvik GERMADNIK (1993–1994)
Janez KOS (1995–1996)
Anton KOS (1997–2000)
Anton OSOJNIK (2001)
Maks SKARLOVNIK (2002)
Franc KOS ml. (2003–2006)
Jani KOS (2007–2008)
Jure LEDINEK (2009–2012)
Mitja TASIČ (2013–2014)
Branko GORZA (2015–)

TAJNIK

Avgust RAMŠAK (1950–1960)
Alojz MARKO (1978–1984)
Maks SKARLOVNIK (1985–1988)
Alojz MARKO (1989–1994)
Maks SKARLOVNIK (1995–1996)
Alojz MARKO (1997–2006)
Maks SKARLOVNIK (2007)
Aleš VRABIČ (2008–2010)
Mitja TASIČ (2011–2012)
Klemen ŠVAB (2013–2018)
Janez ŠTERN (2019–)

Puška je lovčeva druga beseda.

BLAGAJNIK

Avgust RAMŠAK (1950–1960)
 Franc BENKOVIČ (1961–1968)
 Drago VONČINA (1977–1980)
 Ludvik GERMADNIK (1981–1984)
 Jože PILETIČ (1985–1988)
 Edi DROFELNIK (1989–1992)
 Stanko KOMPREJ (1993–1996)
 Franc KOS ml. (1997–2003 maj)
 Mirjana KOS (maj 2003–2006)
 Boštjan GORZA (2007–)

Omenil sem le nekaj članov lovske družine, ki so zaznamovali dogajanje skozi vsa ta leta, pozabiti pa ne smemo tudi na vse ostale člane, ki so na takšen ali drugačen način prispevali svoj delež v mozaik, ki traja in nastaja vsako leto posebej v 70-letni zgodovini Lovske družine Bistra.

V lovišču je bogato rastišče Kochovega svišča (Gentiana acaulis).

LOVSKA ODLIKOVANJA

Skozi leta delovanja Lovske družine Bistra so se podeljevala različna lovska priznanja, ki so odraz posameznika za njegovo delo na različnih področjih, povezanih z lovstvom, naj si bo to delo v lovski družini, delo izven meja matične lovske družine, delo na kinološkem področju, lovsko strelstvo, športna udejstvovanja, ki se odvijajo v okviru lovstva, lovska kultura, 40- ali večletno članstvo v lovski družini in še bi lahko naštevati.

Tukaj bi omenil člane Lovske družine Bistra, ki so v zadnjih dvajsetih letih prejeli priznanja.

Znak za lovske zasluge:

Boštjan GORZA, Branko GORZA,
 Andrej KOS, Franc KOS ml., Jani KOS,
 Jakob KOS, Jure LEDINEK, Adalbert PAVŠE,
 Jože POTOČNIK, Franc SKARLOVNIK,
 Aleš VRABIČ

Zlati znak za lovske zasluge:

Franc ADAMIČ, Ludvik GERMADNIK,
 Anton KOS, Franc KOS st., Silvester KOS,
 Stane KOS, Anton OSOJNIK, Zdenko OSOJNIK,
 Srečko SKARLOVNIK, Janez ŠVAB

Red za lovske zasluge III. stopnje:

Leopold MORI

Priznanje OLZ I:

Emil GERMADNIK

Priznanje OLZ II:

Franc KOS ml., Vinko URANC

Srebrni znak za kinološke zasluge:

Anton KOS, Franc KOS st.,
 Jože POTOČNIK, Srečko SKARLOVNIK

Zlati znak za kinološke zasluge:

Silvester KOS, Jože POTOČNIK

Jaga spredaj in zadaj naga.

Jubilejni znak za 60 let članstva:

Emil GERMADNIK

Jubilejni znak za 50 let članstva:Jakob KOS, Silvester KOS, Stane KOS,
Vili OSOJNIK, Adalbert PAVŠE**Jubilejni znak za 40 let članstva:**Ludvik GERMADNIK, Branko GORZA,
Karel HAFNER, Anton KOS, Franc KOS st.,
Jakob KOS, Stane KOS, Alojz MARKO,
Leopold MORI, Bogdan OBRETAN,
Anton OSOJNIK, Vili OSOJNIK,
Zdenko OSOJNIK, Adalbert PAVŠE,
Franc SKARLOVNIK, Janez ŠVAB,
Vinko URANC, Anton URŠNIK

V jubilejnem letu 2020 prejmejo lovska odlikovanja naslednji člani Lovske družine Bistra:

Znak za lovske zasluge:Robert KOMPAN, Robert SLODEJ,
Uroš VAČUN, Mitja TASIČ, Mitja OBRETAN,
Uroš PLEČKO, Aleksander PAVLIČ,
Matjaž BOSILJ, Janez ADAMIČ, Aljaž KOS**Zlati znak za lovske zasluge:**Aleš VRABIČ, Andrej KOS, Boštjan GORZA,
Branko GORZA, Jakob KOS, Jure LEDINEK,
Vili OSOJNIK, Jože POTOČNIK**Red za lovske zasluge III. stopnje:**

Janez ŠVAB

Priznanje OLZ II:

Janez ŠVAB, Anton KOS

LOV –

TEMELJNA DEJAVNOST LOVSKE DRUŽINE

Lov! Lov, ki je nekoč pomenil preživetje marsikateri družini kot vir hrane, ki je bila v večini primerov pridobljena z »raubšicanjem«, se je skozi leta izpopolnjeval v pravem pomenu besede.

Lov ni več nuja za preživetje, ampak je uravnavanje številčnosti prostoživečih živali na določenem območju, ki ga zaokrožujejo meje posamezne lovske družine oz. lovišča s posebnim namenom.

Z lovom, kot ga poznamo danes, so povezani številni uporabniki skupnega prostora, kot so kmetje, gozdarji, lastniki zemljišč, rekreativci, takšni ali drugačni, ki skupno uravnavajo višino odvzema posamezne vrste divjadi na določenem območju. Vemo, da divjad ne pozna meja in se zato giblje tam, kjer je zanjo najprimernejše stanišče za preživetje, vzgojo mladičev, razmnoževanje, zato lovci z odvzemom posamezne vrste divjadi uravnavamo številčnost v takšni meri, da ne prihaja do prevelikih škod, nastalih zaradi divjadi, do boleznih pri posameznih vrstah, skratka vse to, kar so nekoč uravnavali naravni plenilci, ki so živeli na območju današnje LD Bistra.

Prav je, da skozi številke predstavimo širši javnosti, kako uspešni smo bili pri izpolnjevanju zastavljenega vsakoletnega plana odvzema posamezne vrste divjadi skozi zadnja leta. Ne smemo pozabiti, da je vsakoletni odvzem divjadi ena izmed glavnih zahtev koncesijske pogodbe, ki smo jo dolžni lovci izpolnjevati, da ne zapademo v območje sankcij, ki jih narekuje omenjena pogodba.

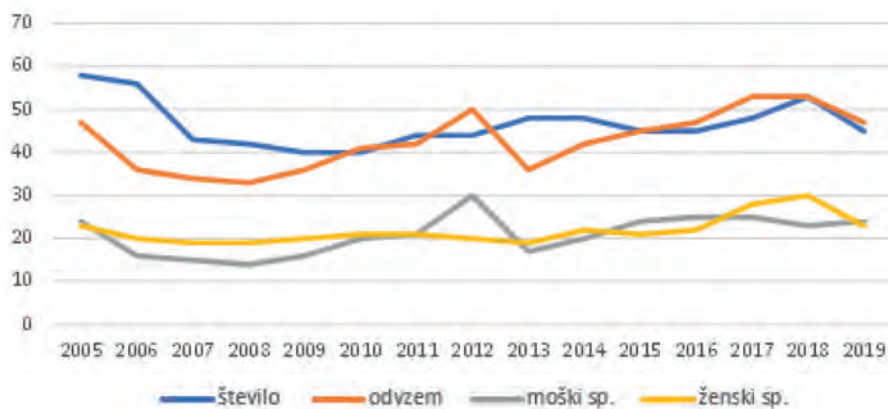
Kot sem razbral iz različnih zapisov, ki segajo mnogo let nazaj, natančneje v 16. stoletje prejšnjega tisočletja, je na območju današnje občine Črna na Koroškem, v katerem leži tudi naša lovska družina, živelo veliko jelenov, medvedov, divjih prašičev in petelinov, gamsov, da lahko zatrdimo, da se je divjad, ki je bila prisotna pred mnogimi leti, ohranila na tem območju vse do danes.

Pa pogledajmo še plane in odvzem posameznih vrst divjadi skozi številke in grafe v zadnjih dvajsetih letih.

Lovca ne sproži petelina, če mu ne godi mrcina.

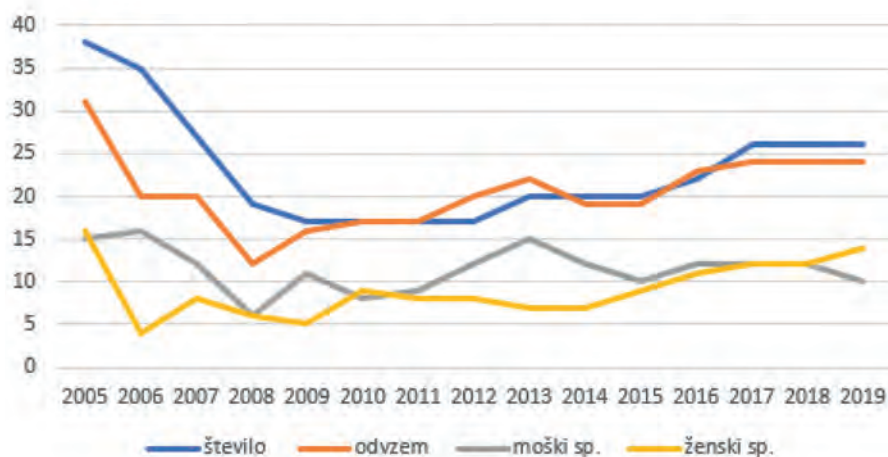
SRNJAD - najštevilčnejša divjad našega lovišča

Plan in odvzem srnjadi (2005-2019)

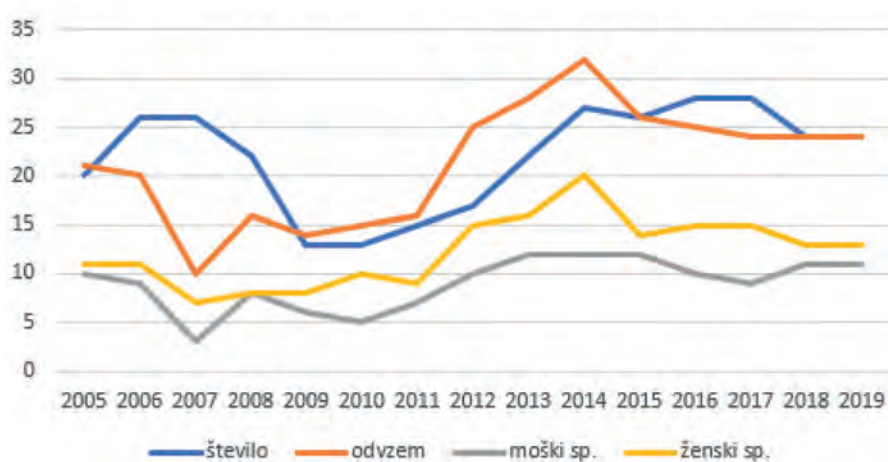
GAMS - divjad, ki popelje pravega lovca v raj

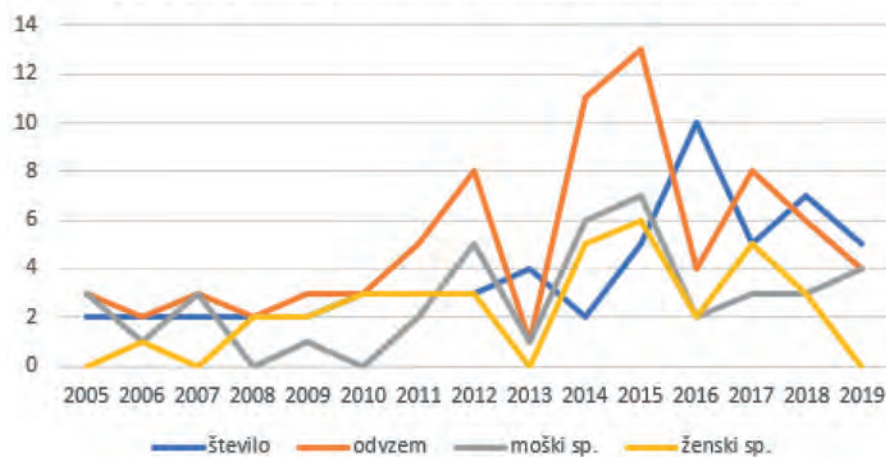
Plan in odvzem gamsov (2005-2019)

JELENJAD - v pravem pomenu »kralj« naših gozdov

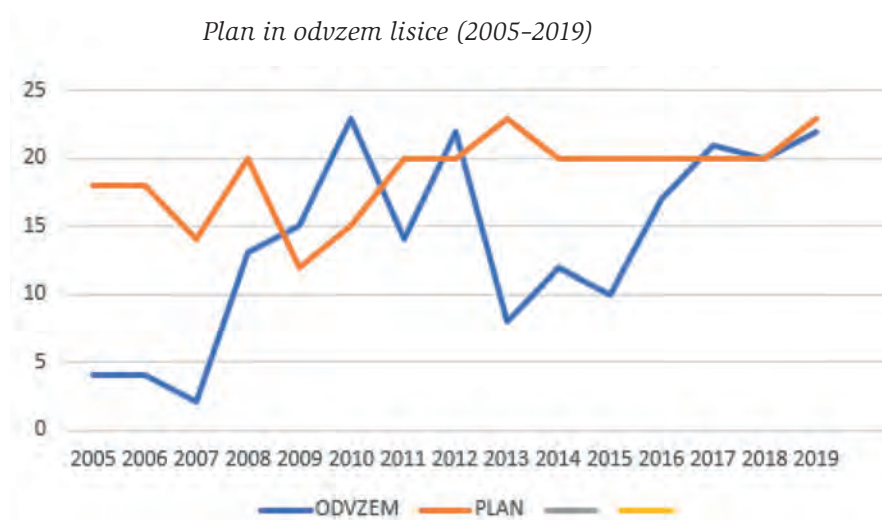
Plan in odvzem jelenjadi (2005-2019)

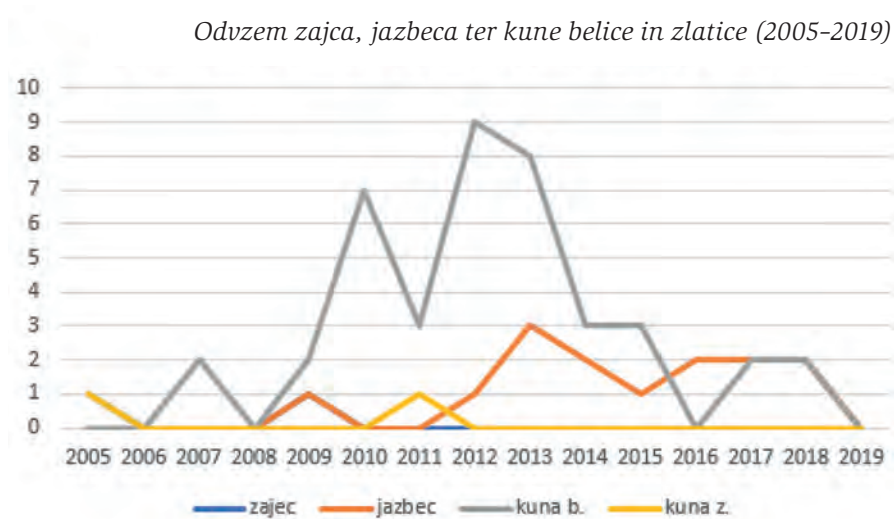
DIVJI PRAŠIČ – divjad z veliko inteligenco*Plan in odvzem divjega prašiča (2005–2019)***MUFLON** – prišlek z Vzhoda*Plan in odvzem muflona (2005–2019)*

Lovec in lovski pes morata znati čakati.

LISICA - v pravem pomenu besede zvitorepka

POLJSKI ZAJEC, JAZBEC, KUNA belica, KUNA zlatica

Tudi dober lovec zgreši.

ČLANSTVO

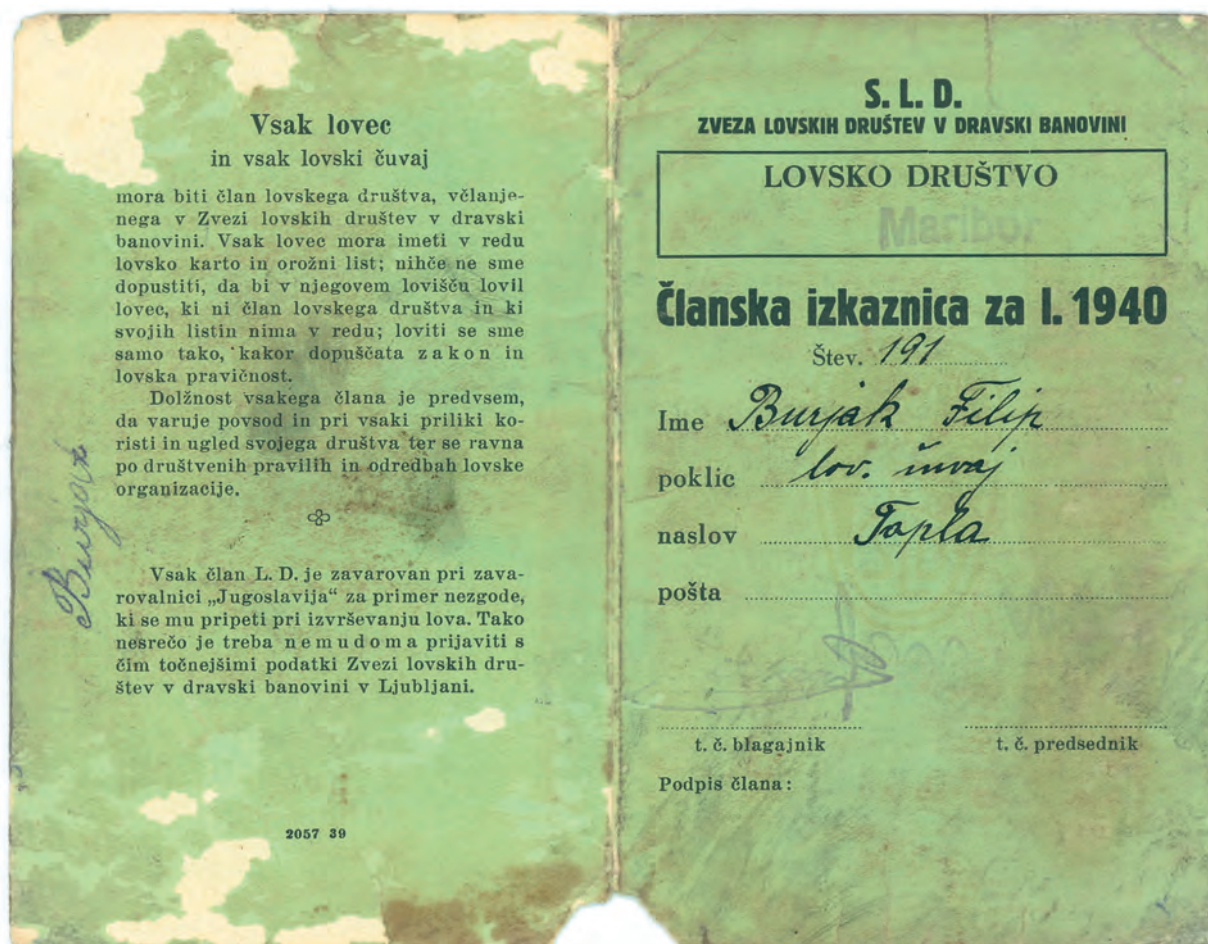
v 70-letni zgodovini LD Bistra

Lovsko družino Bistra je osnovalo 19 članov, ki so načrtali pot, da lovska družina obstaja in deluje že polnih 70 let.

Vsa nadaljnja leta se je število povečevalo in leta 1977/78 doseglo tudi največje število članov v skoraj 30 letih obstoja LD Bistra, ko je bilo včlanjenih kar 63 lovcev. V naslednjih letih se je številčnost nekoliko znižala in je leta 2011 padla na 48 članov, kar je bil povod, ne samo v naši lovski družini, temveč tudi širše, da je treba v lovstvu nekaj spremeniti, da se negativni trend včlanjevanja konča in se začne beležiti v pozitivno smer.

Lahko rečemo, da nam je uspelo, saj se je videlo, da se je število članov ponovno pričelo povečevati in je leta 2016 doseglo tudi najvišjo članstvo v vsem obdobju obstoja LD Bistra, to je 64 članov.

Trenutno je v lovski družini 58 članov in med njimi je tudi lovka Tanja TASIČ, ki z možem Mitjo, ki je prav tako naš član, skrbi za delo v lovišču s posebnim namenom MEDVED na Kočevskem. Od ustanovnih lovcev oz. bolje rečeno lovcev, ki so začeli svojo lovsko pot pred sedemdesetimi leti, je še naš po lovskem staležu najstarejši član, Emil GERMADNIK.

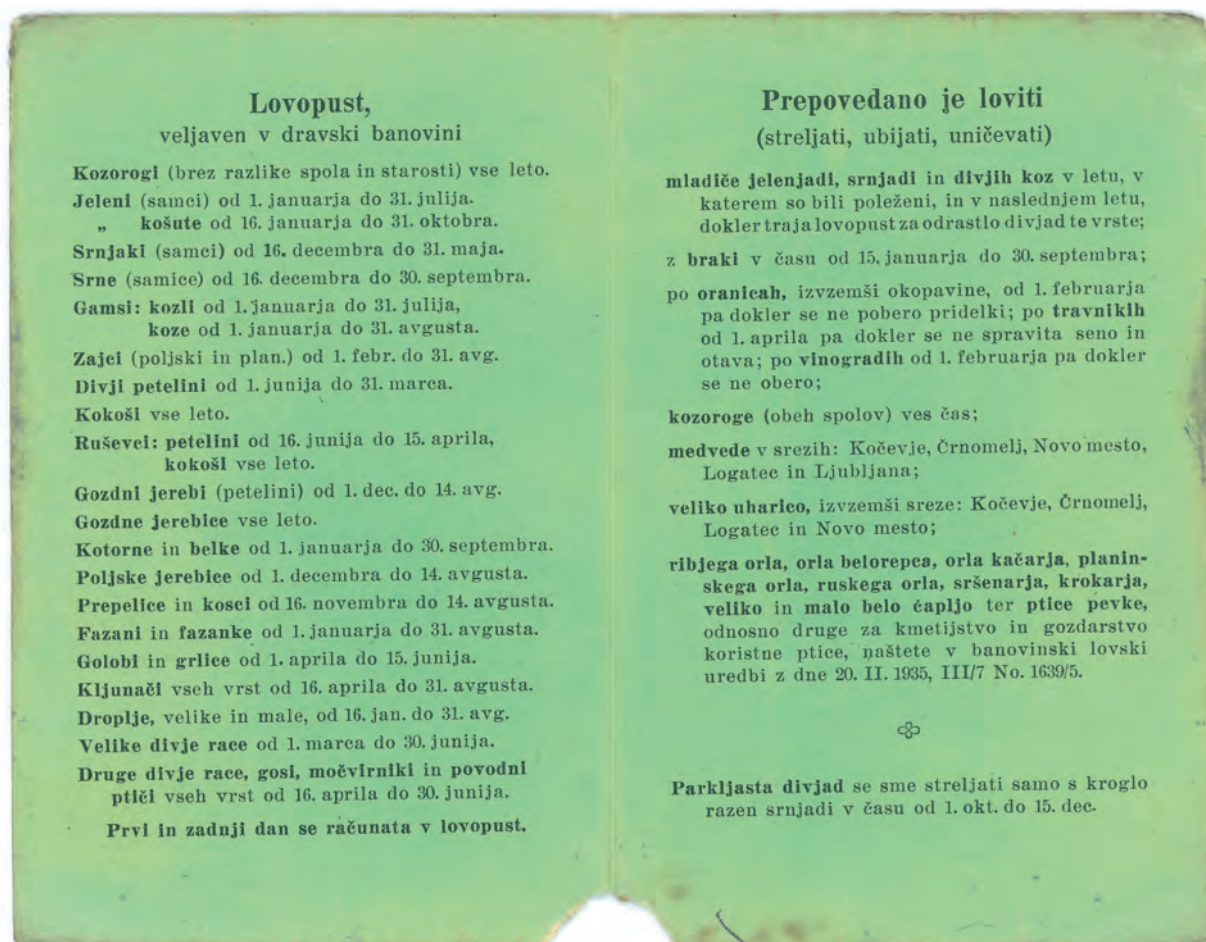
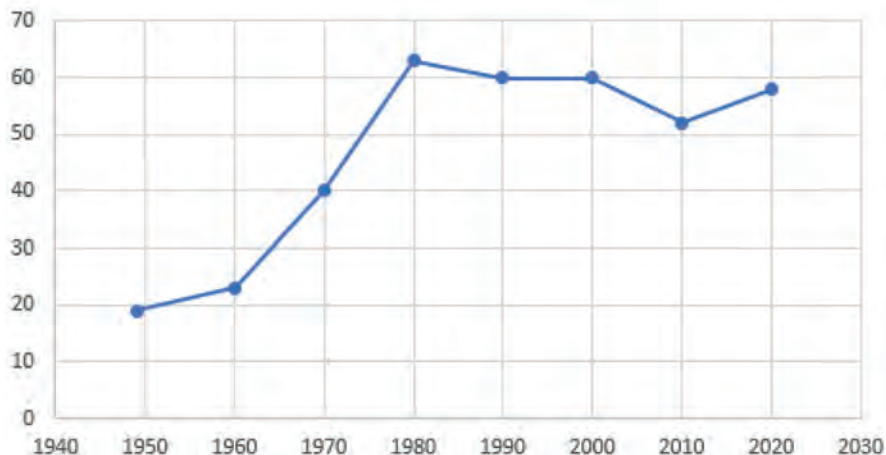
Lovstvo v naših krajih ima dolgo zgodovino - faksimile članske izkaznice iz leta 1940 (zunanji strani).

Lovec izvežba psa, ne pes lovca.

Najstarejši član po letih je lovec Vinko URANC, ki šteje nekaj več kot 93 let, najmlajši pa Jošt KOS z 20 leti.

Povprečna starost lovcev Lovske družine Bistra trenutno znaša nekaj več kot 51 let.

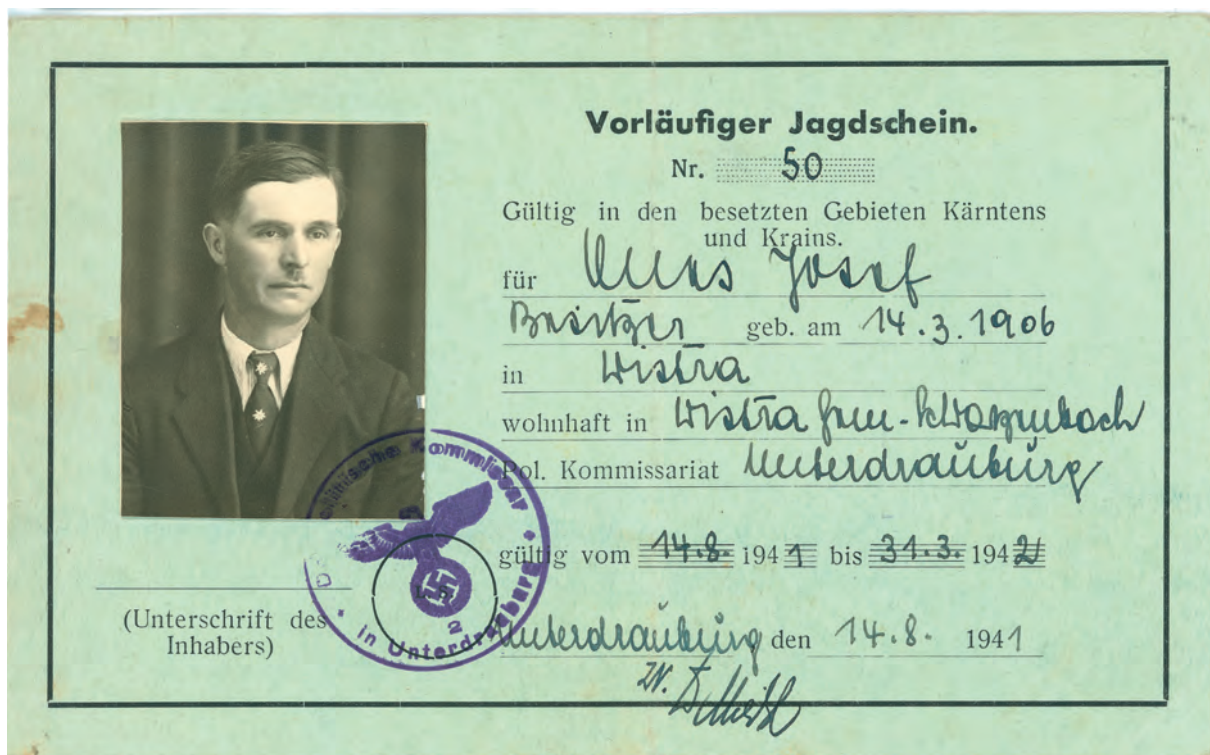
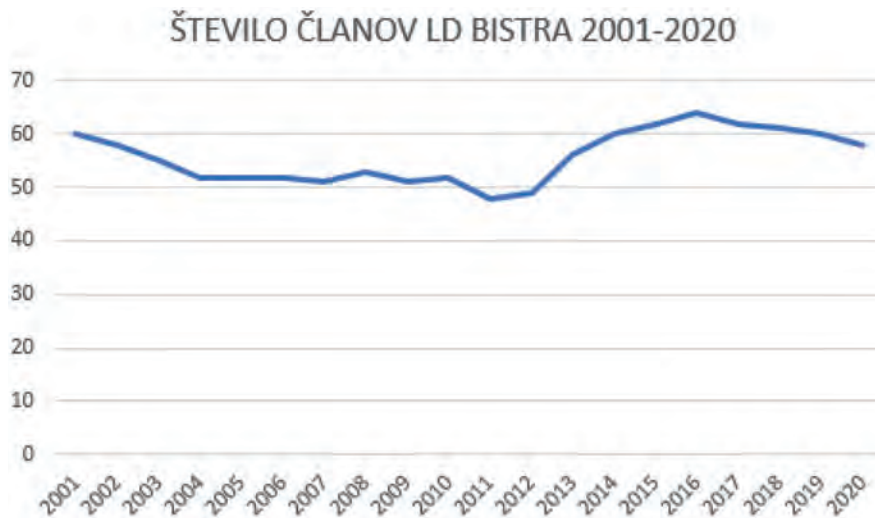
Članstvo v LD Bistra v obdobju 1949–2020

Dobro ohranjena notranja stran članske izkaznice iz leta 1940.

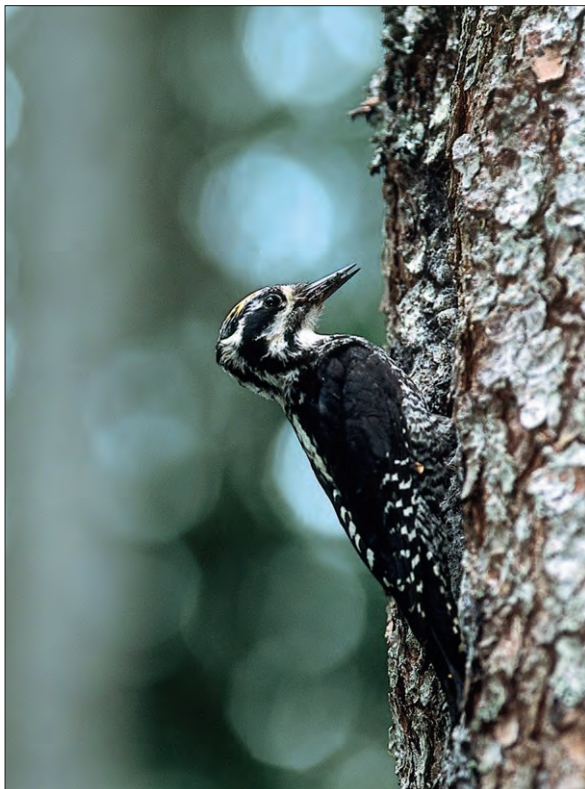
Spretno lovke so device, streljajo brez psa in pšice.

Članstvo v LD Bistra v zadnjih 20 letih

Faksimile lovske članske izkaznice iz leta 1941

Nabasano puško sproži tudi naključje.

Znanilec ohranjenega okolja - triprsti detel

Gams

V skoku

V steni

Čim slabši je lovec, tem hujši je pes.

LETNI PLAN

LD Bistra za leto 2020

Letni plan za lovišče LD Bistra je le za leto 2020 in služi kot dokument, iz katerega se vidita količina in veličina dela, ki ga lovci letno opravijo za dobrobit divjadi in lažje izvajanje lova.

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi 290 ur

BIOMELIORATIVNI UKREPI

Ročna košnja	2,60 ha	122 ur
Strojna košnja	8,50 ha	52 ur
Spravilo sena		276 ur
Priprava pasišč za divjad	0,80 ha	353 ur
Gnojenje travnikov in pašnikov	1,50 ha	32 ur
Vzdrževanje grmišč	0,50 ha	20 ur
Vzdrževanje kaluž		2 uri

BIOTEHNIŠKI UKREPI

Zimsko krmljenje divjadi		56 ur
Privabljalno krmljenje		68 ur

LOVSKI OBJEKTI

Lovske preže - novogradnja	6	
Obnova	4	
		280 ur
Solnice		300 ur
SKUPAJ		1851 ur

NAČRTOVAN ODVZEM ZA LETO 2020

Srnjad	50
m. spol	25
ž. spol	25
Navadni jelen	25
m. spol	11
ž. spol	14
Muflon	3
m. spol	1
ž. spol	2
Gams	30
m. spol	13
ž. spol	17
Divji prašič	5
m. spol	4
ž. spol	1
Lisica	23
Jazbec	2
Kuna belica	3
Siva vrana	2

Bogata zbirka lovskih trofej

Korošci imamo že od nekdaj veliko opravka z medvedi. Že pred davnimi leti je Vinko Möderndorfer v Koroških narodnih pripovedkah opisal način lova medveda v koroških gozdovih. Takole piše:

»Na Uršlji je bilo nekoč mnogo medvedov. V starih časih je bil lov na divje zveri zelo nevaren. Najbolj varno je bilo, da se je prvi lovec postavil pred medveda in spustil hlače čez kolena. Medved

se je tedaj prestrašil in mislil, da je Adam od mrtvih vstal, pa se je od samega strahu postavil na zadnje noge. Če je bil drugi lovec hiter, je lahko pogodil medveda, kajti meril je lahko na belo piko nad medvedovim srcem. A tudi tak lov je bil še vedno nevaren. Zato so ljudje kopali globoke jame in jih pokrili z vejevjem. Medved je nepazljiv in pade v jamo, lovci pa imajo potem lahek posel in jim tudi ni treba sleči hlač.«

Lovci, ribiči in godci redko obogate.

MEDVED

Slišalo se je tiho žuborenje umirjenega potoka in tu in tam kakšen skovik sove v daljavi, ko je Potočnikova družina sedla k večerji.

Ustaljen red je vladal za veliko mizo.

Osnova mize je bila velika plošča iz javorovega lesa, v treh kotih je bila intarzija iz lesa češmina, slive in oreha, vdeleni encijani in planike, v četrtem kotu pa je bil iz slivovega lesa vdelen napis Rokus – Helena Potočnik.

Na sredini mize so bili dvojni krog iz dvainpetdesetih trikotnikov, znak IHS in letnica 1902. Napis lastnikov je obrobilo srce, podaljšano v križ.

Na čelu mize je sedel gospodar Rok, močan, velik možki z rjavosivimi brki.

Težko življenje na strmi kmetiji mu je pustilo na čelu kar nekaj brazd.

Žito je tod dozorelo več kot mesec pozneje kot v dolini, pa vseeno so ga vsako leto sejali.

Res so morali zato obdelati dvakrat večje zemljišče kot kmetje v dolini, imeli pa so le svoj, četudi črni, težak kruh.

V hlevu so redili šest krav, bika in tri teleta.

V svinjskem hlevu, ki je bil ločen, so bile štiri svinje.

Živino je večinoma oskrboval hlapec Miha, ki ga je pot z Gorenjskega na Koroško pripeljala že kot šestnajstletnega fanta. Pri predlanski *stelera-ji* je nekoliko nerodno zamahnil s sekiro, zgrešil vejo in sekira je obtičala v gležnju leve noge.

Niso ga peljali v mesto k zdravniku, pomagali so mu le z domačimi zdravili in Miha je ostal šepav.

Otroci, ki jih je bilo pri Potočnikovih pet, so mu hitro dali vzdevek Krumpasti Miha.

To ga je jezilo in žalostilo. Kadar je bil slabe volje, se je zakadil za njimi in gorje tistemu, ki ga je ujel.

Revna, skopa zemlja je kot nalašč za rejo ovac. Kar petindvajset so jih imeli to leto pri Potočnikovih. Ogromno ograje so potrebovali, da so ogradili vso, za pašo primerno površino. Niso si smeli dovoliti, da bi jim sicer zanje vsestransko uporabna drobnica ušla na najboljše travnike, kajti potem bi morali bodisi poklati bodisi prodati govejo živino.

Takšno ogrado ali *plot*, kot so ji rekli, so naredili iz priročnih materialov: iz cepljivega lesa so nacepili *špevte* in kole, *rinke* pa so naredili iz dolgih, tankih smrekovih vej, ki so jih oklestili in s pomočjo ognja zvili v obroč.

Takšen plot je zdržal tudi petnajst, dvajset let.

Zgodaj spomladi, ko so se pojavile prve kopnice, so nagnali ovce na pašo. Vsak teden je moral domači sin Rok pregledati plot.

Nikoli ni bilo nič narobe, pa vendar so spoštovali to navado, kot so spoštovali še marsikatero nenapisano pravilo pri hiši.

Molče so sedeli pri mizi in iz velike lončene sklede zajemali zlato rumene žgance in iz druge, nekoliko manjše, kislo mleko.

Zatopljeni v jed sploh niso slišali sicer tihih korakov pred vrati.

»Bog daj,« je pozdravilo izza vrat, kjer je osem parov oči ugledalo majhnega, drobnega, kakšnih petdeset let starega možakarja z debelimi očali na nosu.

»O, poglej ga,« mu je kar namesto pozdrava odvrnil gospodar.

»Kar prisedi, saj bo še zate dovolj, gotovo si lačen.«

»Ne, hvala, sem že jedel. Delo sem končal pri Gmajnarju, in preden zapustim vaše kraje, sem mislil še pri vas *pobarati*, če imate kaj za popraviti,« je z govorjenjem, ki je nakazovalo, da ni iz teh krajev, odgovoril čevljar.

Na Dolenjskem je imel majhno hišico z nekaj zemlje in precej otrok.

Čez zimo, ko ni bilo dela v vinogradu in na polju, je vzel svoje čevljarsko orodje in jo mahnil popravljat čevlje po vsej deželi.

Koroška mu je bila še posebej všeč, tod so živeli prijazni in gostoljubni ljudje, pa tudi preveč skopi niso bili.

»Nekaj že bo, nismo te še pričakovali. Zjutraj bomo kaj poiskali. Če ne boš jedel, sedi za peč in počakaj, da pojemo.«

Kot bi tekmovali, so vsi hiteli zajemati, kajti čevljar je prehodil že dosti sveta in bil je zelo dober pripovedovalec.

Štefan možta mu je navadno še dodatno razvezal jezik in mali mož je bil v središču

pozornosti, kamorkoli je že prišel.

Sklede so bile hitro prazne in Trezka je morala vzeti štefan, in čeprav nerada, prinesiti iz kleti mošt.

Vhod v klet je bil zunaj in bilo jo je malo strah. Očetu si ni upala ugovarjati, saj je slutila, da oče ve, da jo rad vidi Gmajnarjev Vanč, postaven sosedov fant, in nenadni večerni izhodi iz hiše ne bi bili več skrivnost.

Kar nekaj kmetov, čevljarjevih in Potočnikovih znancev, je šlo na boben.

Čevljar je še kar govoril, misli starejšega gospodarja Roka pa so nehote preskočile na domačo kmetijo. Doslej so še kolikor toliko zmogli vsa bremenena, lani pa je nekaj več posekal, si kupil novo lovsko puško, in ker je za les dobil manj, kot je predvideval, je trgovcu Lasbacherju ostal dolžan. Dogovorila sta se, da bosta to uredila letos.

»Ja, ta gospoda je res hudičeva, poskuša te uničiti, kjer se le da. Na dvesto petdesetih johih so mi zapisali, da na leto lahko ustrelim le enega srnjaka in gamsa in pa seveda kakšno zver. Saj je škoda, da tu ni več volkov, kot so mi pravili oče, da so bili in so bile nanje razpisane lepe nagrade. Verjetno so bili tod tudi medvedje, kajti vse polno imen je, ki kažejo na to možnost. Že na njegovem posestvu je bil Medvedjek na Gori in Medvedja

luknja na meji z Gmajnarjem.«

In kot bi mali čevljar bral Potočnikove misli, je nadaljeval: »Ali ste že slišali, da v okolici Brusnika hodi medved?«

Po kratkem presledku je nadaljeval: »Ja, menda je prava mrcina in baje tehta več kot dvesto petdeset kilogramov; razen sledov so ga do sedaj videli le Pistočnikovi otroci, ko so šli v šolo. Že na daleč se jim je ognil.«

»Ali se ta mrcina, kot praviš, ni lotila kakšnih ovac, krav ali čebelnjakov?« ni šla medvedova miroljubnost Potočniku v glavo.

»Saj pravijo, kako so medvedje nevarni, kako se lotijo živine, pa tudi ljudje menda pred njimi niso prav varni.«

Čevljar ni počakal, da bi Rok o tem razmislil, kar nadaljeval je: »Država je razpisala nagrado za uplenitelja tega medveda. Nagrada je dokaj visoka in znaša deset tisoč dinarjev, kar pa ni majhen denar. Toliko zasluži holcar v grofovem gozdu čez vse leto.«

»Ne, ne vem, zakaj bi tega medveda ustrelili, še manj pa vem, zakaj so na njegovo glavo razpisali tako veliko nagrado,« je sam pri sebi razmišljal Rok in si pri tem nehote mrmral v nekaj dni neobrito brado.

Vse bi mu bilo jasno, če bi bil medved klavec

živine ali če bi razdiral čebelnjake.

Že pri lovu na srnjaka ali gamsa je bil pozoren, da je ustrelil samca, samico pa le takrat, ko je bil prepričan, da je stara ali boleha.

Lov na starega gamsa ali na z vsemi žavbami namazanega srnjaka je bil tako mikaven in lep.

Čeprav mu žena včasih oponese, se mu ne bi za nič odpovedal. Še nekaj je imel zelo rad: nič ga ni zadržalo doma v času svatovanja petelina in ruševca, pa tudi ničkolikokrat si je pred puško priklical gozdnega jereba, ki ga ni hotel ustreliti.

Tudi petelina ni imel na steni ali njegovega perja za klobukom, kar so mu dolinski lovci včasih očitali.

Iz razmišljanja ga je prebudil pojoči čevljarjev glas, ki je medtem krepko potegnil iz štefana: »Na tako veliko nagrado so se dolinski lovci hitro odzvali. Včeraj je bi Gmajnar v dolini in Lasbacher je menda že zbiral ljudi, da bi šli za medvedom. Naredili so načrt, kako bodo medveda izsledili in kdo bo za kaj odgovoren. Si lahko mislite, da so si že razdelili nagrado? Najbolj me je presenetilo to, da Lasbacher zahteva zase le medveda, denar pa si lahko razdelijo sodelujoči pri lovu.«

Ob prejšnjih čevljarjevih obiskih je Roka ob tem času zaspanost že pošteno mučila, toda pogovor o medvedu bi ga lahko očitno obdržal budnega vso noč.

Redkokdaj je šel na vas, v cerkev pa le ob največjih praznikih, tudi gostilno je obiskal le nekajkrat na leto. Tokrat je sedel v Lasbacherjevo gostilno in iskal sorodne duše, lovce in kmete. Tudi drugače ni bil skopuh. Ko je sedel s svojo lovsko in kmečko družbo, mu ni bilo škoda ne denarja ne prekrokane noči in tudi glavobol naslednji dan ni bil pretežak.

Ni imel rad bahačev, rad je imel ob sebi podobne ljudi in takšne, ki so mu pustili, da je kaj povedal.

Medtem je Trezka prinesla še enkrat mošt in čevljar je že preskočil temo ter začel pripovedovati o Macesnikovi Mojci, ki so jo dali v mestne šole, domov pa je prišla oblečena v cunje in z majhnim otrokom, katerega oče naj bi bil sin največjega trgovca v mestu.

Toda Roka to ni več zanimalo, po glavi mu je rojil le medved; bolj kot nagrada ga je mikalo srečanje z njim. Sam pri sebi si še ni znal razložiti, ali bi ga ustrelil ali ne, če bi se srečala.

Doslej še ni srečal kakšne večje zveri od lisic, ki so hodile po kolinah na gnoj iskat mrhovino, pa mu to ni nudilo ne vem kakšnega zadovoljstva.

Čeprav neradi so morali najprej otroci, nato

pa še odrasli k nočnemu počitku. Hlapec Miha in putojoči čevljar sta zavila na skedenj, otroci v veliko hišo in stara dva v svojo majhno izbo.

Ženske so se umivale dlje, tako da je bil Rok kar nekaj časa pred Lenco v postelji.

Stisnila se je k njemu, si nekoliko privzdignila težko laneno suktnjo, ki jo je uporabljala za spanje, tako da se je z golimi nogami dotaknila Rokovih nog. Navadno ga je to spodbudilo, da se je tudi on stisnil k njej, nocoj pa to ni bilo dovolj. Misli o medvedu so mu napolnile glavo in obrnil se je od žene.

Lenco je to razočaralo; skrčila je svoje telo, se obrnila, po licih so ji spolzele grenke solze.

Kot je čevljar preskakoval v pogovoru o tem in onem, tako so zdaj misli preskakovale Roku. Mislil je le, kako se bo opravičil Lenci, kako lovi medveda pa spet kako ni prav, da ga lovi, kako vrača denar Lasbacherju in še vse drugo.

Minevali so sivi jesenski dnevi, potujoči čevljar je vzel svojo malho in odšel naprej.

Potočnik bi že kar pozabil na medveda, če ne bi najstarejšemu sinu Roku pri Smrečniku, kjer je po malem vasoval, pripovedovali, kako so vaški lovci lovili medveda.

Ušel jim je in sedaj so mu kot vabo nastavili poginulo ovco.

Kmetje so še vedno pasli živino v planini in nihče ni našel nobene medvedove žrtve.

Potočnik je že pomislil, da bi se pridružil vaškim lovcem, ki so medveda zasledovali vsak dan.

Vendar je imel veliko dela, kajti sadja je bilo to leto v izobilju, zato je prešal skoraj vsak dan in misli na medveda potisnil nekoliko v ozadje.

V nedeljo zjutraj, ko so bile ženske v cerkvi, je Gmajnarjev Vanč, ki je rad videval Potočnikovo Trezko, prišel na moški klepet, kot je sam rekel.

Vzrok klepeta pa ni bil toliko klepet kot upanje, da bodo vsi razen Trezke odšli v cerkev.

Pred nekaj dnevi je bil na vasi in vaški lovci so se živahno pogovarjali, kako je Vahterjev Lojz streljal na medveda, ko je pobiral ostanke otresenih hrušk.

Medveda je zagledal skozi okno. Stekel je po puško in nekaj zato, ker je tekel, nekaj zaradi strahu je s tresočimi rokami streljal po medvedu.

Le-ta je zatulil, se postavil na zadnje noge in zbežal s hitrostjo najurnejšega konja.

Še sedaj, po treh, štirih dneh se z Lojzom ne da nič pametnega pogovoriti.

Na nastrelu so našli nekaj krvi, ne vedo pa, kam bi ga lahko zadel. Lovci poskušajo najti sled,

v glavnem hodijo v parih, medved pa – kot bi se vdrl v zemljo.

Potočnik Vanča ni več poslušal, dajal si je opravka s pipo, hkrati pa je razmišljal o ranjenem medvedu. Kot je bil prej negotov o pravilnosti lova na medveda, je sklenil, da ga bo lovil tudi sam. Tekmovanje z dolinskimi lovci, ranjeni medved, vse to ga je še bolj podžgalo pri končni odločitvi.

Po obilnem nedeljskem kosilu je dejal še v praznje oblečenemu najstarejšemu sinu Roku, naj se preobleče.

Domači tega niso razumeli. Čeprav je oče le redkokdaj zašel v cerkev, ob nedeljah pri Potočniku niso delali.

Tudi sam se je preoblekel v delovno obleko, vzal iz skrbno zaklenjene omare puško in kar precej *patronov*.

Kar sam je razložil: »Ranjeni medved si težko najde hrano. Kaj je le z našimi ovcami? Šla bova okrog in okrog ograje in pregledala, če je kje polomljena in je medved morda prišel do ovac.«

Čeprav je bila zima v planinskih predelih bolj za počitek, si je Potočnik ni želel. Zaloge so kopnele v kašči in kleti, v brezdelju mu je postalo tudi dolgčas.

»O, kako bi bilo sedaj lepo, če bi bilo kaj snega! Lahko bi sledila medveda,« je rekel, ko si je obuval težke, okovane *gozjerje*.

»Vzemi še mojo staro puško,« je dejal sinu, ki se je že pripravil, sam pa si je še enkrat privezal

dušo iz štefana mošta.

Počasi sta krožila okoli ograje. Ko sta prišla do dela, ki mu pravijo Medvedja luknja, je sin zagledal, da je pri plotu nekaj narobe. Tam je rasla debela vejnata smreka, ki so jo pustili zaradi sence. Ker je bila košata, sta morala stopiti prav blizu, da sta videla plot. Koli in *špevte* so bili razmetani naokrog, *rinki* pa so bili potrgani.

Trdneje sta prijela že napolnjene puške, hodila sklonjeno in čisto tiho.

»Ni od danes, verjetno je to storil kakšen dan nazaj,« je sklenil starejši, ko je videl, da sta si enotna v oceni, da je to storil medved.

Čeprav medveda še nikoli nista videla, sta iz pripovedovanja vedela, da je lahko ranjen medved, kadar se čuti ogroženega, zelo nevaren.

Prevevali so ju občutki, ki jih nista poznala. Prepletal se je strah s pričakovanjem, v mislih se jima je prikazovala slast zmagoslavja. Mlajši Rok se je dotikal očeta. Zelo dolgih se mu je zdelo petdeset korakov od poškodovanega plotu do luknje, po kateri je tisti del Potočnikove kmetije verjetno dobil ime.

To je bila nekoliko večja jama, ki je v poletnih mesecih nudila ovcam senco, v njej pa je bil izvir pitne vode, tako da so tu že davno postavili leseno korito.

»Glej ga, hudiča!« je kar ušlo staremu Potočniku; šest ovac je ležalo okrog korita.

»Vedel sem, kaj se bo naredilo, ko ga niso

povsem ustrelili. Samo na tak način zanesljivo pride do hrane. Veš kaj, kar nekaj noči ga bova čakala, zagotovo bo prišel žret mrhovino. Teh ovac sploh ne bova zakopala. Vzela bova žeblje in sekiro, si v tisti debeli smreki naredila čakališče in ga pričakala. O tem ne bova nikomur črhnila niti besede.«

Bolj kot hodila, sta se plazila do lesene barake, kjer je bilo spravljeno orodje za popravilo vseh lesenih delov na kmetiji.

Vzela sta vsak svojo sekiro, manjšo žago lokarico in nekaj krajših desk. Kot dva tatova sta se splazila čez manjši travnik do roba pašnika.

Kar hitro sta naredila solidno sedišče z naslonjalom in pred njim naslon za puške. Oklestila sta vse veje, ki bi ju lahko ovirale.

»Mami bova morala vseeno povedati, le kako si bo drugače razlagala mojo nočno odsotnost. Veš kaj, jaz ji bom povedal, ti pa našim dekletom zaupno povej, da hodiš bolj pogosto k Smrečnikovi Poloni. Kolikor vem, si z našimi dekleti ni ravno v najboljših odnosih, tako da je ne bodo spraševale. Veš, ženskam bi hitro kaj ušlo.«

Že tisti večer sta pri delu v hlevu hitela in tudi pri večerji sta bila kar nestrpna.

Spravili so se k počitku, le oba Roka sta neopazno iz omar vzela vsak svojo puško in tiho odšla v noč. Stara nemška ovčarka je milo zacvilila, kajti vedno je lahko odšla z gospodarjem, če je ponoči kam odšel. Brez luči sta tiho zlezla na smreko, se udobno namestila, pokrila s starim vojaškim kocem in na naslon položila vsak svojo puško. Usmrčene ovce so ležale v rahli senci, kakih sto korakov pred njima. Pred neposredno lunino svetlobo jih je skrivala debela smreka.

Na začetku se je medved Roku smilil, kajti preganjanje se mu je zdelo krivično. Sedaj pa, ko se je lotil njegovih ovac, je čutil mešanico sovraštva, usmiljenja, pravzaprav nekih čustev, ki jih do tedaj ni poznal.

Nocoj je nekajkrat trdneje prijel puško, nekoliko pogledal v stran in po vrnjenem pogledu se mu je vsaka senca zdela medved, vsak šum je bil zanj medvedov korak.

Pričelo se je svitati. Mlajši Rok je medtem že pošteno spal.

»Glej, glej, nekaj prihaja ... Nikakor ne morem prepoznati obrisa.«

Trdneje je prijel puško in podzavestno prebudil sina.

Ta se je presenetljivo hitro zdramil, medtem pa je *obris* že stopil na svetlo.

»Srnjak je,« je tiho šepnil Rok mlajši, »pa še

zelo lep!«

»Močno rogovje ima,« sta soglasno sklenila, ko sta zapuščala čakališče.

Že pred zajtrkom sta prišla domov, tako da ni nihče nič vedel o njunem nočnem pohodu.

Naslednje jutro je oče Rok razdelil delo ter zase in sina določil, da bosta šla v gozd posekat še nekaj dreves, da bodo Lasbacherju lahko vrnili še preostali dolg.

Vzela sta sekire in žago ter odšla na delo.

Posekala sta smreko z izrazito drobnimi vejami in le-te s pomočjo ognja zvila v obroče.

Po pašniku sta pobrala razmetane veje, iz suhih smrekovih vej naredila dva nova kola in popravila plot.

Preden sta šla v gozd sekat, sta še pogledala pobite ovce.

Kar enotna sta si bila v oceni, da je tod že hodi lisica v času, ko sta bila doma.

»Nocoj greva spet, morda bo več sreče,« je rekel oče Rok z glasom, ki je izražal upanje.

Vzela sta orodje in po desetih minutah hoje sta bila v delu gozda, za katerega je gozdar izdal sečno dovoljenje. Tam so kraljevale res lepe, visoke in skoraj brezvejate jelke.

Sedem debelih jelk sta podrla, ko se je oglasil želodec.

Iz nahrbtnika sta vzela vsak svoj kos črnega kruha, nanj položila velik kos prekajene slanice in z neprikritim tekom jedla. Za žejo je bil jabolčnik iz pletenke.

Neprespana noč, ugodje po jedi in pijači je neusmiljeno pritiskalo na oči in drug za drugim sta trdno zaspala.

Sonce je medtem izginilo za Okroglim hribom in oktobrski mraz je kaj hitro prebudil oba moža.

Podrla sta še dve jelki, shranila orodje pod veliko grmado in odšla domov.

»Nocoj še lahko greva čakat, pojutrišnjem pa je dan vseh svetih in se ne spodobi, da bi bila midva na lovu,« je na kratko razložil starejši in nadaljeval:

»V petek so *verne duše* in bi šli jagat gamse na Goro. Povabili bi še sosede, doma pa bi mama pripravila boljšo večerjo.«

Nočno čakanje je bilo hudo naporno.

Celodnevno delo, budna noč in res je bilo težko držati odprte oči. Mučno čakanje je prekinila lisica, ki si je bogvedi kje med stisnjenimi špevtami našla pot do pobitih ovc.

»Ne, ne smem je ustreliti,« je razmišljal starejši Rok, »lisica ni ne vem koliko vredna, pa še medveda zaradi strela ne bo.«

Kar oddahnil si je, ko je lisica nehala žreti in je hitro smuknila nazaj v temen gozd.

Ni mogel razumeti, zakaj se medved ne vrne.

Razmišljanje je prekinil rezek pok v desnem zgornjem delu plota.

Roka sta se spogledala, sin je v očetovih očeh videl nekaj, česar ni videl še nikdar.

Kar nekoliko neprijetno mu je postalo ob tem.

Medtem se je medved neslišno bližal ovcam.

Dobro si je zapomnil, da je tod pred dvema dnevoma pustil obilno pojedino.

Slutil je, da ga bodo v zeleno oblečeni ljudje, ki ga že nekaj časa preganjajo, čakali in da ga spet lahko zadene močna, pekoča bolečina.

Gibal se je večinoma po treh nogah, na četrto se je naslonil le v strmini.

Prav počasi se je bližal plenu in vseskozi je iskal kritje v sencah. Naenkrat pa se je zdrznil in kljub bolečinam zbežal po vseh štirih.

Mlajšemu Roku, ki je že slišal medveda, je od vznemirjenja in strahu iz znojnih rok zdrsnila puška in udarila na desko, na kateri sta sedela.

Najraje bi pobegnil, četudi bi moral skočiti z visokega drevesa, samo da se bi umaknil pred mrkim, čudnim očetovim pogledom.

Molče je strmел predse, pričakoval je najmanj klofuto.

Zatopljena vsak v svoje misli sta počasi sestopila z drevesa in težki, brezvoljni koraki so naredili pot domov dolgo in mučno.

Vsak v svoji postelji sta se še dolgo premetavala. Sreča, da sta lahko naslednji dan spala uro dlje, kajti bil je praznik *vseh svetih*. Na ta dan je vsa družina vzela sveče in šla k sv. Križu, kjer je bilo ob cerkvi majhno pokopališče in na grobovih sorodnikov in znancev prižgala sveče.

Po stari navadi so na Koroškem vsi z lovno pravico na dan vernih duš odšli na lov.

Potočnik, ki je imel svoj lov, je že na pokopališču poiskal svoje prijatelje: Gmajnarja, Lenarta, Smrečnika in Osojnika. Vsi so imeli svoje grunte, a so bili premajhni za samostojen lov.

Razveselili so se povabila, kajti na lovu so se že nekajkrat imeli prav lepo.

Od domačih sta se lova udeležila tudi Rok in Miha, ki sta bila zadolžena za pritisk. Čeprav je imel poškodovano nogo, je bil Miha zelo spreten pri plezanju v skalah.

Že med ugibanjem, kam naj grede, Potočniku ni in ni šel iz glave medved. Ko se je odločal, kje bi lovili, je brez oklevanja določil predel okoli Medvedje luknje.

»Lovili bomo gamsa, srninega mladiča, lisice in tudi kakšno staro srno lahko kdo počī,« je odločno zapovedal starejši Potočnik, »Miha in Rok, vidva pa poženita od Medvedje luknje proti Ravnemu in Odsekanemu vrhu.«

Kako ponosen je bil mlajši Rok, ko mu je oče vprīčo vseh lovcev rekel, da lahko s seboj vzame staro puško.

Miha ni imel puške, imel je lepo *šteklavko*.

Že prejšnje leto si je poleti izrezljal stoječo leskovo palico, jo pustil, da je še eno leto rasla, jo posekal in v spodnji del zabil žebelj. Kar marsikateri lovec mu jo je zavidal.

Za začetek lova so se dogovorili ob deveti uri, kajti več kot uro hoda je bilo do vrha. Vsakemu je Rok določil stojišče in zavzeli so ves predel med Ravnim in Odsekanim vrhom.

Stari Potočnik si je izbral le na videz neugodno lego, saj je vedel, da se prestrašena divjad najraje umika ob robu neprehodnega skalovja Odsekanega vrha.

Medved mu kar ni in ni šel iz misli. Vedel je, da tu živi lep star gams, ki ga je že nekajkrat pošteno vznemiril, toda tisti dan mu tudi on ni begal misli.

»Medved, medved ...« mu je kluvalo v možganih.

Ne toliko škoda, bolj vznemirjenje in morebitna čast, da bi prvi v teh krajih ustrelil medveda, to je bilo tisto, kar ga je najbolj vznemirjalo. Tako bi pokazal vaški gospodi, kdo je pravi lovec.

Prihajali so samo streljat na divjad, nikoli pa jih ni bilo, ko je bilo treba v krmišče položiti seno, narediti solnik in ga napolniti s soljo, ki je včasih tudi za dom ni bilo v izobilju.

V času globokega premišljevanja je zaslišal strel, ki je označil začetek lova.

»Glej, glej, nekaj prihaja! Saj to je tista lepa gamsovka,« jo je takoj spoznal. Za njo sta počasi prilezla še dva mlajša gamsa in majhen mladič.

»Kar naj gredo,« je sklenil sam pri sebi in niti puške ni vzdignil.

»O, kaj pa je zadaj?« je pomislil takoj na starega, že pošteno sivega gamsa.

Trdno je z levo roko prijel puško, z desnico pa si je popravil nahrbtnik, da bi ga uporabil kot naslonjalo za puško.

»Končno sva skupaj,« je pomislil in na čelu so se mu pojavile potne srage.

Nehote je predse stegnil desno roko, da je videl, če se mu trese.

»Ne, miren sem,« si je dopovedoval, čeprav niti sam v to ni bil več prepričan.

Dobrih sto metrov pod Palčko, kot so rekli visoki ošiljeni skali, se je prikazala velika temno siva, skoraj črna gmota.

»Medved je,« je pomislil in pogledal skozi merek, »samo malo bolj naj še stopi.«

Kot bi ga medved slišal, slutil ali morda zavohal, se je obrnil proti zahodu.

Potočnikova puška je poplesovala po velikem

medvedovem telesu, se za trenutek umirila in počilo je.

Rok se je poka ustrašil, tako da sploh ni videl, kaj se je medvedu zgodilo.

V trenutku je drugič napolnil puško in ne da bi pomiril, sprožil.

Dobil je občutek, da se je kar streslo, ko se je velika gmota prevrnila na desni bok in se pričela kotaliti.

»Pazite, pazite!« je kar na slepo kričal, ko se je medved kotalil proti prvim smrekam.

»Juhu, sem ga!« je kričal, ne da bi vedel, ali ga prijatelji sploh slišijo.

»Pridite pogledat!«

Imel je navado, da je po strelu nekaj časa počakal, preden je šel na nastrel, tokrat pa se mu je hudičevo mudilo.

Skoraj tekel je po strmini, posejani z redki-mi macesnovimi viharniki in smrekovimi košaticami.

Za trenutek je obstal, kajti zdelo se mu je, da se je tam nekje ustavil.

Zagledal je medveda, kako leži med dvema macesnoma tik nad večjim prepadom. Še pospešil je korak, trdneje prijel puško in stalno motreč medveda prišel do njega.

Spoštljivo ga je s puškino cevjo narahlo dregnil med rebra, na znojnem obrazu se mu je kazal strah.

Rok je sédel poleg medveda in po licih sta mu spolzeli dve veliki solzi. Ni ju znal določiti.

V zadnjem času se mu je vse pogosteje dogajalo, da mu je bilo zelo težko, ko je ustrelil katerokoli divjad. Večkrat ga je v takih primerih stiskalo okrog srca.

V mladosti ni nikdar iskal razlage, zakaj je kakšno žival ustrelil; pač tako je to v naravi.

Sedaj, ko je bil v zrelejših letih, je vse pogosteje razmišljal o tem. Vpraševal se je, kaj je naredil za neko žival, da živi, in če zanjo ni naredil ničesar, kdo mu daje pravico, da lahko žival usmrti.

Eno so zakoni narave, pri ljudeh pa je vse več ubijanja iz objestnosti, tekmovalnosti in časti.

Saj tudi ta medved ni nikomur ničesar naredil, dokler ga niso obstrelili.

Bal se je ljudi, ker pa je težko dobil hrano, je moral na kmetijo. Tam je bilo hrane sicer v izobilju, pretila pa mu je nenehna nevarnost.

Rok si je z roko obrisal solze in nos, ko je v bližini zagledal Smrečnika, ki mu je že od daleč kričal: »Čestitam, čestitam! O, kako dobro si ga

zadel!«

Kar ni mogel skriti iskrenega navdušenja.

»Verjetno so tudi drugi slišali in bodo prišli sem, skupaj ga bomo odvedli do štritsenske vlake, jaz pa bom šel domov po konja in voz,« je sosed že organiziral spravilo medveda.

Tudi drugi lovski prijatelji niso mogli skriti navdušenja, sin pa je resnično žarel od ponosa.

Pot jim je curkoma lil po telesih, ko so vlačili več kot dvesto kilogramov težkega medveda do gozdne ceste.

Porabljeno tekočino so nadomeščali z žganjem iz stekleničk, ki so jih vsi, razen mlajšega Roka, prinesli s seboj na lov.

Počivali so, ko je Smrečnik prišel s konjem in vozom, s seboj pa je pripeljal tudi polno pletenko mošta.

Že nekoliko opotekajoči od napora, še bolj pa od popitega, so medveda komaj naložili na voz.

»Miha, vzemi puške, odnesi jih domov, potem pa pridi za nami v vas!« je gospodar z glasom, ki je bil nekje med veseljem in žalostjo, naročil hlapcu.

Novica o odstrelu medveda se je od Smrečnikovih že razširila po vasi in v središču vasi se je zbralo mlado in staro, kar jih je premo-gla majhna vas.

Trepljanja po rami, vprašanja o odstrelu, pa kaj bo z nagrado ...

Na začetku je Roku vse to še godilo, pozneje pa ga je zaradi pijanosti, utrujenosti in naveličanosti pričelo motiti.

No, pač ni bil vaje biti v središču pozornosti. Prekipelo mu je, ko je drugače zadržani, uglajeni gospod trgovec Lasbacher zajahal medveda in ga kot zločinca udarjal po glavi.

Pogledal je po gostilni. Smrečnik je spal pri mizi, drugi prijatelji so pili pri šanku, tam sta bila tudi Miha in Rok.

»Moram na zrak, vsega imam dosti. Zakaj, zakaj sem ...« mu je nepovezano begalo misli.

Odšel je skozi stranska vrata gostilne, naslonil glavo na voz, kjer je ležal medved, in po licih so se mu ulile solze.

Kakšnih pet, deset minut je bil v takšnem položaju, potem pa je z opotekajočimi koraki stopil v gostilniško sobo in z glasom, ki je pričal, da je pijan, rekel: »Rok, Miha, gremo!«

Brez besed sta mladeniča vstala, pred gostilno odvezala konja in s sklonjenimi glavami so počasi in brez besed odhajali proti domu.

»Ne, ne, tako se ne ravna s plenom, čeprav ti

je žival naredila škodo,« mu je dolgo odmevalo v ušesih.

Doma so izpregli konja, medveda pokrili s stariimi koci in skoraj brez pomenkovanja odšli spat.

Stari Rok se je vso noč premetaval. Ni bil vaje toliko alkohola, a loteval se ga je tudi moralni maček. Ko se je zbudil, prve trenutke sploh ni bil prepričan, če vse tole okoli medveda le niso bile sanje.

Stopil je iz hiše na prijetno svež zrak.

»Nič več ga ne bom odkril do mesta,« je sklenil, »dovolj je bilo gledanja, jahanja, vlečenja za ušesa.«

Sram ga je bilo, želel si je le, da v vasi nikogar ne bi srečal.

Šef gozdne uprave mu je prisrčno čestital in mu izplačal nagrado. Medveda je lahko obdržal.

»Kar domov se bom vrnil, v nobeno gostilno ne bom niti pogledal,« je sklenil.

»Glavo in kožo bom nasolil in ob prvi priložnosti bom kožo nesel v bližnjo usnjarno, kjer mi jo bodo ustrojili.«

Tako se je zgodilo.

Obdelana medvedova glava z lepo ustrojeno kožo krasi največjo sobo v hiši.

Še dandanes Rokovi vnuki in pravnuki podoživljajo dedovo prvo in edino srečanje z medvedom.

*

Zgodba o medvedu je izmišljena in je plod piščeve domišljije. Fotografije je ob uplenitvi medveda v lovišču LD Bistra posnel Franjo Keber in so njegova last.

**

steleraja – na Koroškem so kmetje s kleščanjem stoječih dreves dobivali steljo za nastiljanje živini
krumpast – šepav

špevte – debele in daljše skodle, ki so jih uporabljali pri ograjah za ovce in svinje

rinki – obroči

kopnice – sončne lege, kjer sneg najprej skopni

štefan – dvolitrski posoda za vino ali mošt

prešanje – stiskanje sadja za jabolčnik

patroni – naboji za puške

gojzerji – težki čevlji

grunt – kmetija

šteklavka – okovana leskova palica

Lovcu ne koristi dobro oko, če nima mirne roke.

ISBN 978-961-07-0091-3

9 789610 700913